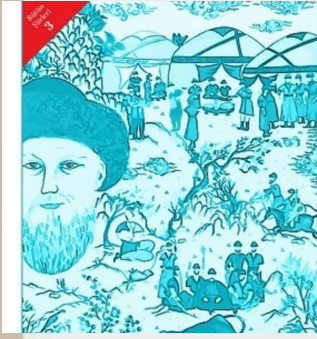

ISSN 1300-4689

Erciyes

Erciyes
44. yıl

Mustafa Kutlu
TARLA KUŞUNUN
SESİ
Hikâye

YIL: 44

SAYI: 517

OCAK 2021

Erciyes

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

(Ulusal Hakemli Dergi)

ISSN: 1300-4689

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü

Âlim GERÇEL

Genel Yayın Müdürü

Ömer BÜYÜKBAŞ

Genel Yayın Danışmanı

Prof. Dr. Bayram DURBİLMEZ

Genel Yayın Yönetmeni

Mehmet BİLGEHAN

Halkla İlişkiler

Mehmet ÇAYIRDAĞ

Yaşar ELDEN

Düzenleyiciler

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN, Prof. Dr. Remzi KILIÇ

Dr. Ahmet KAYASANDIK, Öğr. Gör. Mehmet BİLGEHAN,

HAKEM HEYETİ

Prof. Dr. Ahmet BURAN (Firat Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet CİHAN (İstanbul Medeniyet Üniv.)

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Bayram DURBİLMEZ (Hacı Bektaş Veli Üniv.)

Prof. Dr. Kemal GÖDE (Süleyman Demirel Üniv. Emekli)

Prof. Dr. İlyas GÖKHAN (Niğde Ömer Halisdemir Üniv.)

Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY (Erciyes Üniversitesi, Emekli)

Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN (Ege Üniv., TDK Bşk.)

Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL (Başkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT (Akdeniz Üniversitesi)

Prof. Dr. M. Metin KARAÖRS (Erciyes Üniv. Emekli)

Prof. Dr. Zeki KAYMAZ (Ege Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa KESKİN (Erciyes Üniversitesi, Emekli)

Prof. Dr. Atabey KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Remzi KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Metin ÖZARSLAN (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Hatice ŞAHİN (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. Esmâ ŞİMŞEK (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa TURAN (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN (Ege Üniversitesi, Emekli)

Prof. Dr. Ali YAKICI (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Osman YILDIZ (Süleyman Demirel Üniversitesi)

(Not: Soyadlarına göre alfabe sırasıyla)

Yazışma Adresi

Erciyes Dergisi, P.K. 218, 38002 KAYSERİ

Telefon – Belgeç: 0 532 725 37 13 -0 352 231 73 03

İdare Yeri

Sahabiye Mahallesi Muhtarlığı

Kalenderhane Sokağı, Nu.: 8

38010 Kocasinan/KAYSERİ

Ağ sayfası: www.erciyesdergisi.com.tr

E-posta: bilgi@erciyesdergisi.com

alimgercel@gmail.com

İÇİNDEKİLER

SAYFA

Ozantürk'ün "Sarıkamış" Şiiriyle Sarıkamış Harekâtı'na Empatik Bir Yaklaşım (1)

Mehmet BİLGEHAN.....1

Suriye- Bayır-Bucak Türklerinde (Yemek Kültürü, Yemek Çeşitleri, Yemek Tarifleri)

İsmet BOZOĞLAN.....14

Alperen Ruhunu Yaşamak!

Bedrettin KELEŞTEMUR.....22

Yörük Hayatı Ekseninde Yakın Tarihi "Mustafa Kutlu" Nde Okumak

Sait ÖZER.....23

Alfa Beden Dili: Kahraman, Komutan, Alp Eren ve Evliya Boyutudur

Mehmet Garip SİPER.....27

Radloff'unun Tespit Ettiği Bir Yaradılış Efsanesi ve Türk İnanışına Dair Kevremler

Alim GERÇEL31

Dizgi ve Tasarım

Mehmet BİLGEHAN

Hakan TOPUZOĞLU

www.erciyesdergisi.com.tr

İnternet Sayfasında Yayınlanmaktadır.

İndirme ücretsizdir, satılmaz!

Yazılarınızı

E-posta: mebilgehan@gmail.com

OZANTÜRK'ÜN “SARIKAMIŞ” ŞİİRİYLE
SARIKAMIŞ HAREKÂTI'NA EMPATİK BİR YAKLAŞIM (1)

Mehmet BİLGEHAN

Giriş

Bir askeri harekâta neden şiir yazılır? Bir askeri harekât neden bir ozanın ilgi alanına girer? Bir konunun bir ozanın ilgi alanına girmesi demek o olayın toplum vicdanında bir yaşanmışlığının olması, toplumun hafızasıyla ilgili bir olaya dayalı olması gerekir. Ozanlar, toplumda gördükleri adaletsizlik, savaş, yoksulluk veya başka bir toplumsal mesele üzerine dikkat çekmek isteyebilir. Toplumun ruh halini yansıtarak, halkın sesi olma görevini üstlenebilirler.

Ozan, insanlık, ölüm, yaşam, evren gibi büyük sorulara yanıt arayabilir. Bu tür arayışlar, şiirlerinde işlediği konuların derinliğini artırır. Bir ozanın

şiir konusunu seçmesindeki temel motivasyon, hem kendi dünyasını hem de etrafındaki dünyayı anlamlandırma ve anlatma çabasıdır. Ozan, içsel ve dışsal unsurların etkisiyle bu konuları işlerken, kendine özgü bir bakış açısı sunar.

“Sarıkamış Harekâtı” gibi trajik bir olayı şiirine konu etmesi, hem kişisel hem de toplumsal düzlemde derin anlamlar taşır. Tarihin trajik anları, ozanlar için topluma ders verme, acıdan bir anlam çıkarma ve hafızayı diri tutma vesilesi olabilir. Sarıkamış Harekâtı, bir ordunun sadece stratejik bir yenilgisine dayanmıyor. Bir orduda görev almış binlerce askerin iyi planlanmış bir hareketi doğanın yarattığı zorluklarla kaybedişinin acı hatıralarıyla doludur. Sarıkamış, vatan için yapılabilecek

GÖNÜL COĞRAFYAMIZDA -Dede Korkut Ruhuyla-

en büyük fedakârlıklardan biridir. Ozan, bu olayı konu alarak vatan sevgisini ve kahramanlık ruhunu yüceltmek ve tarihe mal etmek istemiştir.

Büyük trajediler, ozanlar için insanlık durumunu anlamlandırma çabasıdır. Sarıkamış'ın acı hikâyesi, hem bireysel hem de kolektif bir sorgulama fırsatı sunar: Neden bu kadar büyük kayıplar yaşandı? Bu acılar geleceğe nasıl bir ışık tutabilir?

Bu olay, kader, talihsizlik ve insanın doğa karşısındaki zayıflığını ifade ediyor.

Ozan, Sarıkamış Harekâtı'nı işleyerek okuyucunun veya dinleyicinin bu trajediyle empati kurmasını sağlayabilir. Şiir, insanlara bu olayın duygusal boyutlarını hissettirmenin güçlü bir yoludur. Sarıkamış, Türk milletinin dayanıklılığını ve mücadele ruhunu temsil eden Sarıkamış şehit ve gazilerinin şahsında milli birlik ve dayanışma ruhunu güçlendirmek istemektedir.

"Bağır" bir acı merkezi olarak imgesel olarak empatinin karakutusudur. Tarihî gerçeklerin, geçmişte yaşananların çıktılarıdır. Bunlar ancak empatiyle bilinebilir. "Ninelerin" acı imgesi kelimelerle hatırladıkları şeyler akıllarından geçen şeylerin bilinmez, okunamaz düşüncelerin karakutusudur. Bryant empatiye yönelik tartışmalarda "Tarihsel empatiyi, başkalarının algılanan duygusal deneyimlerine karşı duygusal bir tepki olarak tanımlar (Bryant, 1982: 413).

Harekâtın "iyi bir planın talihsizlikler yüzünden başarısızlığa uğraması" gibi bir temaya sahip olması, kader, alın yazısı ve insan iradesi gibi felsefi soruları gündeme getirir. Ozan, bu sorulara yanıt arayarak evrensel bir mesaj vermek istemiştir.

Sarıkamış gibi olayların şiire konu edilmesi, ozanlar açısından toplumun acıyı paylaşmasını ve bu acıdan doğan yaraları sarmasını sağlayabilir. Şiir, bir çeşit duygusal terapi ve anma ritüelidir.

Sarıkamış Harekâtı gibi bir konuyu işlerken, hem insanlık tarihine hem de halkının duygularına tanıklık eder. Bu tür şiirler, geçmişin hatıralarını canlı tutarken, aynı zamanda insanların ortak acılar üzerinden bir araya gelmesine ve gelecek için umut bulmasına da katkı sağlar.

Türk tarihinin hüznünlü sayfalarından biri olan Sarıkamış Harekâtı, sadece bir askeri mücadele değil, aynı zamanda insanın doğa, kader ve azimle sınındığı bir destandır. Stratejik önem bakımından Çanakkale Savaşı ile eşdeğer görülebilecek bu harekât, Türk milletinin vatan sevgisi ve bağımsızlık tutkusunun bir sembolü olmuştur. Ancak, bu stratejik planın uygulama sürecinde yaşanan talihsizlikler ve ağır kayıplar, Sarıkamış'ı tarihimizde bir "bozgun" ya da "facia" olarak anılan bir hatıraya dönüştürmüştür. Ozanlar, böyle büyük trajedileri şiirlerinde işleyerek, bu tür olayların unutulmamasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda insanlığın ortak duygularına tercüman olurlar. İşte bu bağlamda Sarıkamış, ozanların kaleminde bir ağıt, bir ders ve bir umut hikâyesine dönüşür.

Ozanların Sarıkamış gibi tarihi olaylara yönelmesi, geçmişin karanlık sayfalarını aydınlatmak ve toplumsal hafızayı diri tutmak isteğinden kaynaklanır. Sarıkamış Harekâtı, Enver Paşa'nın öncülüğünde, Anadolu'yu Rus işgalinden kurtarmak

ve Kafkasya'ya ulaşmak amacıyla büyük umutlarla planlanmış bir askeri girişimdi. Ancak planın uygulanma sürecinde karşılaşılan doğa şartları ve lojistik zorluklar, harekâtı beklenen zaferden büyük bir trajediye dönüştürdü. On binlerce askerin karlı dağlarda donarak şehit olması, Sarıkamış'ı tarihin en acıklı savaşlarından biri haline getirdi. Ozanlar, bu tür olayların dramını şiirlerinde işleyerek, kaybolan hayatların ve verilen fedakârlıkların unutulmamasını sağlar.

Sarıkamış, sadece askeri bir stratejinin başarısızlığı değil, aynı zamanda bir milletin azmi ve dayanıklılığına dair güçlü bir hikâye barındırır. Osmanlı'nın, Birinci Dünya Savaşı'na girmesinden kısa bir süre sonra gerçekleşen bu harekât, Türk milletinin bağımsızlık uğruna verdiği mücadelenin bir örneğidir. Ozanların bu hikâyeyi işlemesindeki bir diğer sebep ise, acıların insanları bir araya getiren ortak bir bağ olduğu gerçeğidir. Sarıkamış'ın karla kaplı dağlarında hayatını kaybeden askerlerin hikâyesi, Türk milletinin birlik ve beraberliğini hatırlatan güçlü bir sembol olmuştur.

Ozantürk gibi halkın sesi olan şairler, Sarıkamış gibi trajik olayları şiirlerinde işlerken, yalnızca geçmişin hüznünlü sayfalarını dile getirmekle kalmaz, aynı zamanda bu olaylardan alınması gereken dersleri de topluma aktarır. Tarihin böylesine karanlık anları, şiirlerin insana ulaşan duygusal diliyle yeni bir anlam kazanır. Bu tür şiirler, milletin geçmişte yaşadığı acıların derinliğini hissetmesini sağlarken, aynı zamanda gelecekte benzer trajedilerin yaşanmaması için bir uyarı niteliği taşır. Sarıkamış, yalnızca askerlerin değil, bir milletin dayanıklılığının ve direnişinin bir anıtıdır; ozanların şiirlerinde bu hikâyeye sonsuz bir yankı bulur.

Şiir, insan ruhunun en derin köşelerine dokunan bir sanat dalıdır. Şairin empati yeteneği ise bu sanatı evrensel ve zamansız bir hâle getirir. Büyük trajediler, yalnızca tarih kitaplarında değil, şairlerin yüreklerinde de yankı bulur. Sarıkamış Harekâtı gibi, hem doğanın hem de savaşın insana meydan okuduğu bir olay, yalnızca askeri bir başarısızlık değil, aynı zamanda insanlık durumunun bir özeti niteliğindedir. Bu büyük dram, Ozantürk gibi halkın sesini dile getiren şairlerin kaleminde, toplumu derin düşüncelere sevk eden güçlü bir ağıta

dönüşür.

Sarıkamış, Türk milletinin tarihindeki en acı olaylardan biridir. On binlerce Mehmetçiğin dondurucu soğukta can verdiği bu harekât, stratejik bir planın talihsizliklerle başarısızlığa dönüşmesinin yanı sıra, insanın doğa karşısındaki çaresizliğini de gözler önüne serer. Ozantürk, bu olayın dramatik ve trajik yönlerini işleyerek okuyucularının yüreklerinde bir empati köprüsü kurmayı hedefler. Sarıkamış'ın karla kaplı dağlarında donarak şehit olan askerlerin hikâyesi, yalnızca kaybolan hayatların değil, aynı zamanda insanlığın ortak acılarının bir hatırlatıcısıdır.

Ozantürk'ün Sarıkamış şiiri, empati duygusunun bir tezahürüdür. Şair, Sarıkamış'ta yaşananları yalnızca tarihsel bir olay olarak değil, bireysel insan hikâyelerinin toplamı olarak ele alır. Askerlerin, komutanların ve ailelerinin yaşadığı duygular, şiirin her bir dizesinde yankılanır. Bu, empati sayesinde mümkündür. Şair, olayın içine girerek, okuyucularını da o soğuk, çetin şartlara davet eder. Bu sayede Sarıkamış, geçmişte kalmış bir savaş olmaktan çıkar, bugün hâlâ hissettiğimiz bir trajediye dönüşür.

Sarıkamış'ta yaşananlar, yalnızca bir milletin değil, tüm insanlığın dayanıklılığını ve trajedisini temsil eder. Ozantürk, bu evrensel boyutu yakalayarak şiirine taşır. Empati, burada şairin araçlarından biri olarak devreye girer; şair, okuyucularını hem olayların tanığı hem de hissedeni yapar. Sarıkamış'ın sert rüzgarları ve soğuğu, Ozantürk'ün kalemiyle duygusal bir fırtınaya dönüşür ve okuyucunun ruhuna işler.

Şiir, geçmişin acılarını bugüne taşıyan ve geleceğe ders olarak aktaran bir araçtır. Ozantürk, Sarıkamış şiirinde empatiyi kullanarak, bu büyük trajediyi yalnızca bir tarihsel anlatı olmaktan çıkarıp, insanlığın ortak hikâyesinin bir parçası hâline getirir.

Sarıkamış, Ozantürk'ün kaleminde, hem bir ağıt hem de bir umut çağrısıdır. Şairin empatiyle dokuduğu bu şiir, yalnızca geçmişi hatırlatmakla kalmaz, aynı zamanda okuyucularına dayanışmanın ve birlikteliğin değerini de hatırlatır.

Ozantürk'ün aşağıda paylaştığımız şiirinde güttü amacının ötesinde “diğergamlık” yarata empatik

yaklaşımına ele almadan önce şiirin bütününe yaklaşmakta yarar var:

“SARIKAMIŞ...

Ben Sarıkamış'ı nineme sordum

Elini bağrına bastı, ağladı...

Asırlık yüzünde acıyı gördüm

Gözlerime bakıp sustu, ağladı...

Gözlerinden Aras Aras yaş aktı

Beyninde tarifsiz şimşekler çaktı

Şehit kardaşına bir ağıt yaktı

Feleğe kinini kustu, ağladı...

Gönlüne ince bir sızı düşünce

Yollara düşürdü derin düşünce

Bitkince yürürken kara düşünce

Buzdan heykellere pustu, ağladı...

Kardan adam oldu buz kesen kışta

Önce gözler dondu Sarıkamış'ta

Kar dolu dağlara o her bakışta

Yardan umudunu kesti, ağladı...

Ne üst-baş var idi ne de bir tas as

Dondu damarlarda kan yavaş yavaş

Kaderle boğuştuk olmadan savaş

Kara talihine küstü ağladı...

Kardan kefenlere girmişler beyaz

Bu hazin maziye dedi kalbe yaz

Korkunç bir fırtına, şiddetli ayaz...

Soğuk poyraz yeli esti, ağladı...

Ne erler suçluydu ne Enver Paşa

O canlar uçmağa uçmadı boşa

Gurur duy torunum, şerefle yaşa!

Dedi, yüreğimi sarstı, ağladı...

On binlerce şehit Hakk'la beraber

Kucaklar şefkâtle en son peygamber

“Allahu ekber!” der Allahu ekber

İsyankâr sesini kısıtı, ağladı...

Bu kahpe felekle atılmaz aşık

Ozantürk, Türk oğlu yurduna âşık

Ne ağıtlar yaktı binlerce âşık

Sazını duvara astı, ağladı...

Sözünü yarıda kesti, ağladı...

(Bursa, 03.07.2008) (Durubilmez, 2021. 1149.)

Ozantürk'ün Sarıkamış Şiiri ve Empatik

Derinlik

Ozantürk'ün Sarıkamış şiiri, bireysel ve toplumsal hafızayı harmanlayarak tarihimizin en dramatik olaylarından birine duyulan empatiyi ve

diğergamlığı yansıtır. Şair, okuyucularını yalnızca Sarıkamış Harekâtı'nın trajedisini öğrenmeye değil, o dönem yaşanan acıları ruhlarında hissetmeye davet eder. Şiirdeki derin duygusal ton, bir ağıt olmanın ötesinde, insanlık değerlerini ön plana çıkararak empatik ilişki kurmayı sağlar. yüceltir.

Şiirin başlangıcında, bir ninenin ağzından döken hatıralarla yüzyıllık acılara ışık tutulur. Bu, bir ozanın bireysel bir hikâye a üzerinden toplumsal bir trajediyi yansıtmaya yöntemidir.

Elini bağrına basıp ağlayan ninesinin gözyaşları, sadece Sarıkamış'ta geçmişte yaşananları geçmişin ötesinin değil, bugünün de bir parçası olduğunu hissettiren bir şimdilik sahneler.

Bu, bir ozan kimliği ile gönül dilini kullanarak Ozantürk şiirinde duygular arası bir köprü olan empatinin temellini oluşturur. Sağlam bir stratejik ve askeri planlamanın hen tecrübesizliğe hem de zamana bağlı olarak istenmeyecek şekilde tecelli edip kaderleşebileceği duygusunu sadece kendi milletine değil, bütün insanlıkalemine empatik bir duygu gücü ve yoğunluğu ile hissettirir. Tarihî olayların ve tarihte yaşanan acı ve dramların yalnızca tarihte kalmadığını, nesiller boyu taşınabilirliğini bize hissettirmektedir. Böylece millet olarak Türk milleti, insanlık tarihi olarak insanlık alemi tarihi daha derinden anlamalayazaklardır.

Şiirde, askerlerin kara kışla mücadelesi, yalnızca fiziksel bir savaş değil, aynı zamanda insan ruhunun dayanıklılığını sınavan bir imtihan olarak sunulur. “Buzdan heykellere pustu, ağladı” gibi dizeleler, donarak can veren askerlerin çaresizliğini güçlü bir metaforla resmeder. Şair, burada empatiyi daha da derinleştirerek, okuyucularını yalnızca izleyici değil, o soğuk dağlarda mücadele eden birer tanık hâline getirir.

Ozantürk, şiirinde suçlamalardan uzak bir duruş sergiler. “Ne erler suçluydu ne Enver Paşa” dizesiyle, olayın insani boyutunu vurgular ve trajediyi kişisel ya da siyasi bir hesaplaşmaya dönüştürmek yerine, ortak bir insanlık dramı olarak ele alır. Bu yaklaşım, şairin diğergamlığını en belirgin şekilde ortaya koyar. Şiir, okuyucularını geçmişin sorumlularını aramak yerine, bu trajediden ders çıkarmaya yönlendirir.

Son bölümde ise dini ve manevi bir boyut ka-

zandırılan şiir, Sarıkamış'ta hayatını kaybedenlerin ilahi bir huzura kavuştuğunu hissettirir. "Allahu ekber!" nidaları, bir trajedinin ruhani bir zaferle bütünleştiğini ifade eder. Ozantürk, bu şiirle hem şehitlere duyulan saygıyı hem de okuyuculara verilen bir teselliye dile getirir. Bu yönüyle şiir, yalnızca bir ağıt değil, aynı zamanda birlik ve beraberlik çağrısıdır.

Ozantürk'ün Sarıkamış şiiri, empatiyi merkeze alan bir yaklaşımla, okuyucularını tarihsel bir olayın derinliklerine çeker. Şair, duygusal bir bağ kurarak, acıları sadece anlamayı değil, onları hissetmeyi sağlar. Bu empatik dokunuş, şiiri edebi bir eser olmanın ötesine taşır; insanlık değerlerinin ve ortak tarih bilincinin bir sembolü hâline getirir.

Bir Prozodik Ölçü Onbirli hece ölçüsüyle söylenen Koşma ve Empati

Ozantürk, şiirinde empatik bir ilişki kurarak Sarıkamış'ın trajedisini ele alırken, halk şiirinin geleneksel formlarından Koşma tarzını kullanmıştır. Bu tarz, aşk, tabiat, kahramanlık, özlem, gurbet, ölüm gibi pek çok temayı işleyebilirken, Ozantürk'ün şiirinde, Sarıkamış Harekâtı'nın başlangıçta umut dolu amaçlarına ve netice itibarıyla de acı dolu sonucuna bizi gerçeklere odaklıyor.

Koşma, özellikle bireysel duyguları coşkulu bir şekilde dile getiren, aynı zamanda toplumsal olaylara da ışık tutan bir form olarak halk şiirinin önemli şiir biçimlerinden biridir.

Ozantürk, Sarıkamış'ı ele alırken, savaşın ve kahramanlığın ötesinde şehitlerin acısını ve vatan sevgisini hece ölçüsünün prozodisi ile adeta ölçünün prozodik ritminde empatik duygumuza kenkinlik kazandırır.

Koşmalar, genellikle hece ölçüsüyle yazılır ve bu ölçüde en yaygın olanı 11'li hece ölçüsüdür. Ozantürk, şiirinde bu ölçüyü tercih etmiş ve bununla birlikte halk şiirinin ritmik yapısını bozmayarak, duyguların daha etkili bir biçimde aktarılmasını sağlamıştır. İlk dördünlüğün "abab" kafiye düzenine sahip olduğu ve sonraki dördüklerde ise "cccb, dddb" gibi uyak düzenlerinin takip edildiği görülmektedir. Bu uyak düzeni, şiir boyunca bir ahenk yaratırken, şiirin duygu yoğunluğunu artıran bir yapı oluşturur. Şair, bu kafiye düzenini kullanarak Sarıkamış'ta yaşanan trajediyi anlatırken hem este-

tik bir kaygı taşır hem de halk şiirinin geleneksel kalıplarına sadık kalır.

Ozantürk, şiirinde empatik bir yaklaşım sergileyerek, bireysel acıyı toplumsal bir bağlamda millî hece ölçüsünün yarattığı ahengle bize sunmaktadır.

Sarıkamış'ın acılarını, toplumsal bir dramın parçası olarak da ele alır. Şiirin her dizesinde, şehitlerin acısına ortak olur, şehitlerin ardında bıraktıkları derin bir boşluk ve bazılarının uğradığı bir kayıp olarak aktarılır. Ozantürk, yalnızca savaşı değil, savaşın ve kayıpların toplum üzerindeki etkilerini de derinlemesine sorgular. Bu empatik yaklaşım, şiire bir ağıt formu kazandırmış, aynı zamanda bu ağıt halkın acısını ve belleklerini de içermiştir.

Şiirin teması, kahramanlık ve acının iç içe geçtiği bir yapıya sahiptir. Sarıkamış, bir kahramanlık destanı olmasının ötesinde, bir ölüm ve yıkım öyküsüdür. Enver Paşa'nın stratejik planları ve Ruslara karşı verilen kahramanca mücadeleler, sonuçta çok sayıda askerin soğuk kış şartlarında hayatını kaybetmesiyle trajediye dönüşür. Bu kahramanlık teması, şair tarafından bir ağıtla harmanlanır; ölüm, kayıp ve yas duyguları yoğun bir şekilde dile getirilir. Koşma formu, bir yandan kahramanlık temasını işlerken, diğer yandan şehitlerin geride bıraktığı boşluğu, acıyı ve halkın yasını ifade eder.

Şiir dilinde sade, içten ve duygusal bir üslup hakimdir. Bu üslup, halk şiirinin karakteristik özelliklerini yansıtırken, okuyucuya derin bir duygusal etki yaratmayı amaçlar. Şairin kullandığı dil, halkın günlük yaşamından, tabiatından ve duygularından beslenir. Acı, keder, öfke ve hüznün, halk dilinin sadeliğiyle iç içe geçer. Bu dil, hem şairin iç dünyasını hem de halkın acısını ifade etme noktasında önemli bir işlev görür. Halk şiirinin geleneksel üslubuna uygun olarak, şairin samimi ve doğrudan anlatımı, okuyucunun şiirle ve şiirin temasıyla kolayca duygusal bir bağ kurmasına olanak tanır.

Şiir ağıt türünde yazılmış olsa da, aynı zamanda koşmanın özelliklerini taşır. Ozantürk'ün Sarıkamış'taki kahramanlık ve acıyı bir arada sunmaktadır. Savaşın getirdiği yıkım ve ölüm, bir ağıt formunda dile getirilmiştir. Şehitlerin ardından yakı-

lan ağıtlar, yalnızca bireysel bir kaybı değil, tüm bir milletin kaybını, hüznü ve yasını dile getirir. Koşma formunun bu tür bir ağıtla birleşmesi, şiire hem kahramanlık hem de dramatik bir derinlik katmıştır.

Şairin “tapşırma” geleneğine uygun olarak, şiirin sonunda yer alan dörtlükte kendisini tanıtmaya da halk şiirinin özüdür. Tapşırma, şairin kimliğini açıklayan, şiirle olan bağını kuvvetlendiren bir ögedir. Ozantürk, son dörtlüğünde kendisini “Ozantürk” mahlasıyla tanıtarak, kimliğini ve şiire olan duygusal bağlılığını açıkça ortaya koyar. Bu geleneksel biçim, şairin şiirle kurduğu ilişkinin önemli bir göstergesidir. Ayrıca, şairin vatan sevgisini ve Türk milletine olan bağlılığını dile getirdiği bu bölüm, onun şiirine kişisel bir anlam katarken, halk şiirinin derinliğini de güçlendirir.

Şair, son dörtlüğünde “Türk oğlu yurduna âşık” şeklinde bir ifade kullanarak, kendisini hem bir halkın parçası hem de o halkın acısına ortak bir birey olarak tanımlar. Bu ifade, halk şiirinin özüne uygun bir biçimde, şairin kimliğini ve duygusal dünyasını ifade eder. Şair, yurduna olan sevgisini ve vatani uğruna verilen mücadeleyi anlatırken, aynı zamanda Sarıkamış’ta yaşananların halkın kolektif acısını temsil ettiğini vurgular. Bu bağlamda, şairin mahlası ve dilindeki sadelik, şiirin halkla olan bağını güçlendirir.

Şair, hem bireysel bir acıyı hem de toplumsal bir kaybı dile getirerek, halk şiirinin derinliğini ve gücünü ortaya koyar. Hem Koşma formunun özelliklerini hem de onusuna göre lirik şiir formu olan ağıt türü olan bu şiir, halk şiirinin geleneksel yapısını modern bir yorumla birleştirir. Ozantürk, şiirinde empatik bir yaklaşım benimseyerek, Sarıkamış şehitlerinin acısını tüm milletin acısı olarak sunmuş ve bu acıyı halk şiirinin kalıpları içinde derin bir anlamla ifade etmiştir. Şair, son dörtlükte kendisini şu şekilde tanıtır:

*Bu kahpe felekle atılmaz âşık
Ozantürk, Türk oğlu yurduna âşık
Ne ağıtlar yaktı binlerce âşık
Sazını duvara astı, ağladı...
Sözünü yarıda kesti, ağladı...*

“Ozantürk” mahlası açıkça verilmiştir. Şair, kendisini bir “Türk oğlu” ve “yurduna âşık” olarak

tanımlamaktadır. Bu ifade, onun kimliğini ve duygusal bağlılıklarını okuyucuyla paylaşır. Geleneksel bir şekilde, mahlasıyla şiirin ana teması arasında bir bağ kurar: Şair, Sarıkamış şehitlerine duyduğu derin acıyı ve vatan sevgisini dile getirir.

Birinci Dörtlükte empatiyle Olayın Zamanına ışınlanmak

*“Ben Sarıkamış’ı nineme sordum
Elini bağrına bastı, ağladı...
Asırlık yüzünde acıyı gördüm
Gözlerime bakıp sustu, ağladı...”*

Şiir “Ozantürk”ün “Sarıkamış Harekâtı ve Sonuçları”yla ilgili merakıyla “*Ben Sarıkamış’ı nineme sordum*” diyerek başlıyor, ikinci mısradaki acı duyguların yaşandığı bir merkez olarak işaret edilen “bağır” sembolü bize, “Sarıkamış” adını duyar duymaz bir dram, bir felâket ile sonuçlanan bir askeri harekâtı “Sarıkamış Harekâtı”nı telmih ediyor.

Ozantürk adeta olayı onbirli hece ölçüsünün prozodik dizilişi ile sağladığı görülen geçmiş zamanın yarattığı ifade ile geçmiş bir olayı yaşayan “nine” motifi ve simgesiyle bir film sahnesi gibi canlı ve üç boyutlu halde anda biza sunarak bizi de bu acıya, drama ortak ediyor.

“*Sordum, bastı, ağladı*” eylemleri zaman görselimizde bir geçmişte şahit olunan bir eylem dizisinin devinimini bir sahne görselliği ile yansıtıyor.

“*Elini bağrına bastı, ağladı...*” sıralı cümlesi arda arda gelen iki fiile gerçekleşen eylemle acı bir film şeridi gibi gözlerimizin öngünde imgesel bir görselle adeta üç boyutlu halde seyrettiriliyor. Kelimeler adeta renkli, canlı bir film sahnesi gibi zihinlerimizde sergileniyor.

Ozantürk kelimelerle santraç oynuyor, neden mi? Şu nedenle, Ozantürk’ün asıl anlatmak istediği “Sarıkamış” bölgesi değil, Rusya’ya açılan cephe içerisinde önemli bir harekât olan Sarıkamış Harekâtını anlatmak istiyor. Bu dizide Sarıkamış adını burayla ilgili bir olayı anlatmak için Mecaz-ı mürsel ile yani ad aktarmasıyla bu dizide asıl kastediği I. Dünya Savaşı sırasında yapılan bir askeri harekâtı hatırlatıyor (telmih) ediyor. Harbiye nâzırı ve başkomandan vekili Enver Paşa’nın kendini 3. Ordu komutanı olarak atamak mecburiyetinde kaldığı ve 1914’ün 12 Aralık gecesi verdiği emir-

le kendisinin de bizat katıldığı ve ertesi günü ön cephe icrasını üstüne aldığı bir askeri harekâtın tarihe mal olmuş adıdır.

Ozantürk “*Gözlerime bakıp sustu, ağladı...*” dörtlüğünde Sarıkamış Harekâtını tarihin tozlu sayfalarında değil, tarihin canlı yüzünde ninesinin yaşadığı duyguda, empatik bir sorguyla anlıyor ve anlatıyor.

Sarıkamış Faciasının acılarını yaşamış bir şehit eşine, bacısına sorulan “Sarıkamış Harekâtı”nı sadece “Sarıkamış” kelimesiyle parça-ilgi ilişkisiyle, bir ad aktarmasıyla (Mecâz-ı Mürsel) anlatıyor. Şiirde dili lâl eden ve kişiyi gözyaşı dökmek zorunda bırakan derin bir acı dile getirilir. Şiirde, “**Elini bağına bastı**” ifadesinde, “bağır” acı ve üzüntü merkezi olarak sembolize edilmiştir. “*Asırlık yüzünde acıyı gördüm*” dizesinde, yüzün insan gibi bir duyguyu taşıdığı ifade edilerek teşhis edilmiş ve yine, “*Asırlık yüzünde acıyı gördüm*” ifadesi, ninenin yaşanmışlıklarının büyüklüğünü ve acının derinliğini abartılı bir şekilde empati duygusuyla olaya yaklaşarak vurgular. “-tı ağladı” redifi tekrarlanarak ve “*ağladı*” kelimesi dörtlükte iki kez tekrar edilerek duygu yoğunluğu artırılmıştır. Burada yineleme (tekrir) ile empatik yansımali bir acı duygusunun aksi sedasını hissedebiliyoruz.

Sarıkamış Harekâtı’nın acı hatıraları ve bu trajedinin bireylerde yarattığı “derin üzüntü” tema olarak işlenirken şiir, tarihi bir olayı bireysel duygular üzerinden anlatıyor ve Sarıkamış Harekâtı’nın milletin hafızasındaki yerini ve kuşaklar arası aktarılan acısını gözler önüne seriyor. Bu dörtlük, tarihi bir trajediyi bireysel ve duygusal bir bakış açısıyla ele alarak okuyucuyu hem tarihî bilinç hem de insanî duygular açısından etkiler.

Şiir de “*asırlık yüz*” metaforu ile Ozantürk “*nine*” dembolünü, mtifni, figürünü derin köklerle sahip olan, acılara dayanmış, bilgelik kazanmış bireyler olarak tasvir etmiştir.

Ninelerimizin Sarıkamış, Çanakale ve devamında yapılan kurtuluş Savaşı sırasında “yavuklularını, kardeşlerini, babalarını” kaybetmesi, gerçeği Sarıkamış Harekâtı üzerinden vurgulanmış.

Bu kayıplar, bireysel bir acının ötesinde, yavukluların sevgilerini yaşamamalarına, dönemin kadınlarının sevmedikleri erkeklerle izdivaç yap-

malarına neden olmuştur. Türk kadını ağabey figüründen, ve baba figüründen yoksun kalmıştır

Bu bizim ninelerimizin kaderidir. Bu nedenle babalarımız bizi kucaklarına alıp severken “Bizi babalarımız böyle kucağını alıp sevmediler.” diyerek bu gerçeği dile getirmişlerdir. Ninelerimiz sevgi çocukları doğurmamıştır, yavuklusunu kaybeden bir kadının iliklerine kadar hissettiği vuslat denizinde boğudukları sevgilerinin çocuklarına tam olarak hissettirememişlerdir. Ne yazık ki analarından göremedikleri bir sonraki kuşakta eşlerine yansıtamamışlardır.

Sarıkamış trajedisini anlamanın bireysel bir başlangıç noktasını

Ozantürk, Sarıkamış’ı bir tarihî belgede araştırmıyor. sorusunu bir tarih hocasına yöneltiliyor, doğrudan o acının mirasını taşıyan bir nesle, “nine” sine soruyor.

Burada, bireysel bir hafıza olan ninenin yaşadığı acı, kolektif bir hafızanın temsilcisi haline gelir. Ninenin ağızından dökülmeyen sözler ve bağına basılan el, Sarıkamış’ta yaşananların kelimelere dökülemeyecek kadar derin bir acı olduğunu ima eder. Bu, empati kurmanın da bir yoludur: Yaşanmışlıkların ağırlığını, ifade edilemeyen duygular aracılığıyla anlamaya çalışmak.

“*Gözlerime bakıp sustu, ağladı...*” dizesi, sözlü bir anlatının yerine sessiz bir iletişim biçimini koyar. Bu iletişim sözsüz bir telkin dalgasıyla zihnimizi harekete geçirir. İnsanların ağır travmaları dile getirmekte zorlandıkları bilinir; bu nedenle sessizlik, yaşananların derinliğini anlatır. Burada, ninenin suskunluğu, Sarıkamış trajedisinin ağırlığını daha güçlü bir şekilde hissettirir. Empati, bu tür anlarda en çok ihtiyaç duyulan duygudur. Şair, ninenin gözyaşlarına bakarak, onun duygularını anlamaya çalışır; bu, Sarıkamış’ı yaşamayan bir neslin empati yoluyla o acıya ortak olma çabasıdır.

Tarihsel empati, bir ulusun veya dönemin yaşamına damgasını vuran fikirlerin, normların ve koşulların, o dönemin insanların bakış açısıyla yeniden kurgulanmasını gerektirir. Sarıkamış Harekâtı’nda yer alan askerlerin, komutanların ve halkın duygularını, düşüncelerini ve içinde buldukları koşulları anlamaya çalışmak, bu olayın daha kapsamlı bir şekilde ele alınmasını sağlar.

Sarıkamış ve Empatinin Derinlikleri

Sarıkamış, yalnızca Türk tarihinin trajik bir dönüm noktası değil, aynı zamanda bireylerin hafızasında derin izler bırakan bir insanlık dramıdır. On binlerce Mehmetçiğin dondurucu soğukta yitip gittiği bu hareket, yalnızca fiziksel bir felaket değil, aynı zamanda manevi bir yaradır. Bu yara, nesiller boyunca hikayeler, ağıtlar ve sessiz bakışlarla aktarılmıştır. Şairin “Ben Sarıkamış’ı nineme sordum” dizesiyle başlayan bu dörtlük, Sarıkamış’ı yalnızca tarihsel bir gerçeklik değil, aynı zamanda duygusal bir miras olarak ele alır. Bu bağlamda dörtlük, empati kavramını derinlemesine düşündürmek için bir kapı aralar.

Bir trajediyi anlamamanın en güçlü yollarından biri, onu yaşamış insanların deneyimlerine kulak vermektir. Şairin ninesine yönelttiği soru, geçmişe uzanan bir köprü kurma çabasıdır. Ancak bu çabanın karşısında sözlerle değil, gözyaşlarıyla ifade edilen bir sessizlik vardır. Ninenin bağrına bastığı eli ve asırlık yüzündeki acı, kelimelerin sınırlarını aşan bir mesaj taşır. Bu sahne, empati kurmanın yalnızca duygularla mümkün olduğunu, tarihsel olayların ardındaki insanî boyutu kavramanın önemini ortaya koyar.

Dörtlük, tarihsel bilginin ötesine geçerek bireysel hafızanın ve travmanın taşıyıcısı olan ninenin sessiz tepkisiyle Sarıkamış’ı yeniden anlamlandırır. Sözlerin sustuğu yerde, gözyaşlarının konuştuğu bu an, geçmişin sessiz tanıklığını bugüne taşır. Bu durum, empatinin nasıl kuşaklar arasında bir köprü görevi görebileceğini gösterir. Sarıkamış trajedisini yalnızca bir savaş kaybı olarak görmek yerine, bu tür anlatılar sayesinde onun insani boyutunu anlamak mümkün olur.

Şiirdeki “*Elini bağrına bastı, ağladı*” ve “*Gözlerime bakıp sustu, ağladı*” dizeleri, insanın yaşadığı travmayı nasıl içinde taşıdığını ve bazen bunun kelimelerle ifade edilemeyecek kadar derin olduğunu vurgular. Sarıkamış’ı hatırlamak ve bu hatıranın anlamını nesiller boyunca canlı tutmak, empati yoluyla gerçekleşir. Şairin ninesinin acısını anlamaya çalışması, bu tür tarihsel travmaların ancak duygular aracılığıyla kavranabileceğini anlatır.

Bu dörtlük, bireysel bir anlatının evrensel bir mesaj taşıdığı anlardan biridir. Sarıkamış’ın yalnız-

ca bir tarih kitabında yer alan bir olay olmadığını, onun her kar tanesinde donmuş bir kardelen hikayesini tohumunu taşıdığını hissettirir. Bu olayı anlamak için empatiye ihtiyaç vardır; çünkü Sarıkamış’ın hikâyesi, yalnızca kayıpları değil, aynı zamanda insani değerlerin sınıandığı bir zamanı anlatır. Bu, tarihin ve empatinin birbirini beslediği bir örnektir; her biri diğerini daha derin bir şekilde anlamamızı sağlar.

Tarihsel empati, anlatıcının bireysel deneyimlerini göz önünde bulundurarak onların değer yargılarını, korkularını, umutlarını ve kararlılıklarını anlamayı içerir. Sarıkamış’ta savaşan askerlerin yaşadığı zor doğa koşulları, açlık, soğuk ve ölüm korkusu, bu açıdan empati kurularak anlaşılabilir.

Tarihsel empati sadece olayları bilişsel olarak analiz etmeyi değil, aynı zamanda geçmişteki insanların duygusal deneyimlerini hissetmeyi de kapsar. Örneğin, Sarıkamış’ta donarak hayatını kaybeden askerlerin trajedisi, bu olayın insani yönüne dair bir anlayış geliştirmeyi gerektirir.

Rus komutanların bölgede şehit olan Türk askerlerini defin ile ilgili hatıralarında anlattıkları da bu aslında doğrudur. ağaca çıkıp ağacın dalını sarılıp donan türk askerlerinin rüzgardan bir kuş gibi arama sırasında önlerine düşerken hissettikleri acıları anlatan hatıraları bu abidevi buzdan heykelleşen şehitler karşısında nasıl da üzüldü derin bir acı hissettikleri konunun insanlık dramı olduğunu öne serer.

Gerçekte Almanların kendi savaş cephelerinde rahatlamaları için Osmanlı’ya açtırdıkları cephe-lerden biridir, bu cephe, bundan sonra açılacak cephe Almanları İngiliz karşısında rahatlatılacak cephe-lerdir, Çanakkale, Filistin, Kut’ul Emare ibi cephe-ler...

Tarihsel empati, geçmişteki kişilerin duygu ve düşüncelerini anlamayı içerirken, onların eylemlerine sempati duymayı veya onaylamayı gerektirmez. Sarıkamış Harekatı gibi acı dolu bir olayda, hem kahramanlık hikayelerini hem de doğal stratejiin savaş cephesine uymayacağı gerçeğinden hareketle yaşanan trajedileri objektif bir şekilde değerlendirmek önemlidir.

Sessice yaşanan acı ve Empati

Ninenin duygusal tepkisi, Sarıkamış’ın, yalnız-

ca fiziksel kayıplar değil, aynı zamanda derin bir manevi yara anlamına geldiğini vurgular.

Bu dörtlük, empati kurmanın iki temel dinamiğini özetler: anlamak ve hissederek paylaşmak. Şairin sorusu, anlamaya yönelik bir çabadır; ninenin sessizliği ise bu çabanın sınırlarını gösterir. Çünkü bazı acılar, kelimelerle ifade edilemeyecek kadar büyüktür. Ozantürk, bu suskunluğun içinde saklı olan acıyı hissetmeye ve hissettirmeye çalışır; bu, empati kurmanın derinleştiği bir noktadır.

Bu dörtlük, Sarıkamış trajedisini tarihsel bir olaydan ziyade insani bir acı olarak ele alır. Empati, bu acıyı kavramanın ve geçmişte yaşananlarla bağ kurmanın bir yoludur. Sarıkamış'ı anlamak için yalnızca tarihsel bilgilere değil, şiirde olduğu gibi bireylerin yaşadığı duygulara odaklanmak gerekir. Ninenin gözyaşları, Sarıkamış'ın unutulmaması gereken insanlık dramı olduğunu ve bu hatıranın, empatiyle geleceğe taşınması gerektiğini hatırlatır.

Sarıkamış'ın Duygusal Mirası ve Empati

Sarıkamış Harekatı, tarihimizin en acı dolu sayfalarından biridir. Ancak bu acının yalnızca bir askeri yenilgi olarak değil, insanî bir trajedi olarak anlaşılması, ozanın ninesinin tepkisinde somutlaşır. *“Elini bağına bastı, ağladı”* ifadesi, o dönemde yaşananların sadece bir anlatıcının değil, bir toplumun ortak hafızasına nasıl kazındığını ortaya koyar. Ninelерimiz, dedelerimiz, o günlerin tanıkları olarak tarihsel acıları gelecek nesillere aktarmışlardır. Bu aktarım, sadece olayları anlatmakla sınırlı kalmaz; aynı zamanda o acıyı hissetmeyi, anlamayı ve ondan ders çıkarmayı da içerir.

Şiirde ninenin sessizliği, Sarıkamış'ın ne denli derin bir yara olduğunu gösterir. Konuşmayı reddeden, gözyaşlarıyla anlatmayı tercih eden bu tepki, sözlerin kifayetsiz kaldığı bir deneyimi temsil eder. Bu sessizlik, empatinin kapısını aralar. Çünkü insanın kelimelerle ifade edemediği acılar, başka bir insanın duygularıyla anlaşılabilir. Tarih kitapları, Sarıkamış'ı asker sayıları, iklim şartları ve stratejik hatalar üzerinden anlatsa da, bu trajedinin gerçek boyutunu kavrayabilmek için insani hikayelere kulak vermek gerekir. Şairin ninesi, bu hikayelerin yaşayan bir taşıyıcısıdır.

Empati, yalnızca bir kişinin acısını anlamak değil, aynı zamanda onun hikayesini sahiplenmek

anlamına gelir. Sarıkamış, bu anlamda sadece şehit olan askerlerin değil, onların ardından ağıtlar yakan ailelerin, dondurucu soğukta hayatlarını kaybedenlerin hikâyesidir. Şiirdeki *“Asırlık yüzünde acıyı gördüm”* dizesi, ninenin Sarıkamış'ı yalnızca bir hatıra olarak değil, bir travma olarak taşıdığını gösterir. Bu travma, bireysel olduğu kadar toplumsal bir yaradır ve şair, bu yarayı anlamaya çalışarak empatiyi nesiller arası bir köprü haline getirir.

Sarıkamış'ta yaşananlar, yalnızca savaş koşullarının değil, insanın doğayla mücadelesinin de dramatik bir örneğidir. Donarak can veren askerlerin hikayesi, modern dünyanın savaş algısını sorgulatan bir trajedidir. Bu trajediyi anlamak ve hissetmek, ancak şairin ninesi gibi yaşayan tanıkların duygusal anlatımlarıyla mümkün olabilir. *“Gözleme bakıp sustu, ağladı”* dizesi, o dönemin sessiz çığlığını bugüne taşır. Şairin, ninesinin gözlerinde gördüğü derin acı, empatinin yalnızca bir duygusal tepki değil, aynı zamanda bir öğrenme biçimi olduğunu gösterir.

Sarıkamış'ı anlamak için empatinin tarihsel bir görev olduğunu kabul etmek gerekir. Bu harekatta hayatını kaybeden askerler, donmuş bedenleriyle birer tarihsel sembole dönüşmüşlerdir. Ancak bu semboller, onları yalnızca şehitler olarak değil, aynı zamanda bireyler olarak görmeyi de gerektirir. Her birinin bir ailesi, bir hayat hikayesi, bir hayali vardı. Şairin ninesi, gözyaşlarıyla bu bireysel hikayelerin ağırlığını hissettirir. Bu ağırlığı anlamak, geçmişle bir bağ kurmanın ve gelecek için dersler çıkarmanın önemli bir yoludur.

Şiirde anlatılan ninenin durumu, empatinin sadece geçmişe değil, bugüne ve geleceğe de yöneldiğini gösterir. Sarıkamış trajedisini anlamak, o dönemin insanların hissettiklerini bugüne taşımak anlamına gelir. Şairin, ninesinin sessizliğinde hissettiği acı, o dönemin insanların yaşadığı korku, çaresizlik ve fedakârlıkların bir özeti gibidir. Bu durum, tarihsel olayların yalnızca nesnel verilerle değil, duygusal bağlarla da anlaşılması gerektiğini vurgular.

Empati, aynı zamanda geçmişte yaşananlardan ders çıkarma becerisini içerir. Sarıkamış, insanların birbirine nasıl destek olabileceğini, dayanışmanın önemini ve trajedilerden nasıl güçlenerek çıkılabi-

leceğini öğreten bir derstir. Şairin ninesi, bu dersi gözyaşlarıyla ifade eder. Onun gözlerindeki yaşlar, yalnızca geçmişte yaşananlara duyulan üzüntüyü değil, aynı zamanda bugünün insanlarına bir çağırısı da temsil eder: Geçmiş anla, hisset ve ondan öğren.

Sarıkamış ve şiirdeki ninenin tepkisi, tarihin insani boyutunu anlamak için bir davettir. Şairin, “*Asırlık yüzünde acıyı gördüm*” ifadesiyle başlayan bu duygusal yolculuk, empatinin tarihsel olayları nasıl daha derin bir şekilde kavrayabileceğimizi gösterir. Sarıkamış trajedisi, yalnızca kaybedilen on binlerce askeri değil, aynı zamanda insanlığın dayanışma, fedakarlık ve empati yoluyla daha güçlü bir bağ kurabileceğini hatırlatır. Bu bağlamda, geçmişte duyulan empati, geleceğe olan sorumluluğumuzu da belirler.

Sarıkamış Harekatı’nın empatik bir bakış açısıyla ele alınması, sadece bir tarihsel olayın ötesine geçer. Bu trajedinin derin acısı, yalnızca şehit olan askerlerin değil, onların ardında bıraktığı ailelerin ve halkın ortak hafızasında yaşar. Şairin ninesinin gözlerindeki acıyı anlamak, geçmişte yaşanan acıların bugüne nasıl yansıdığını görmek için önemli bir adımdır. Bu acılar, bireysel değil, toplumsal bir yaradır ve sadece empatiyle anlaşılabilir.

Sarıkamış’ın trajedisini hissetmek, o dönemde yaşananları anlamak ve onlardan ders çıkarmak, insanlık adına büyük bir sorumluluktur. Şairin ninesinin tepkisi, geçmişin acılarını bugüne taşımak ve onlardan öğrenmek için bir çağrıdır. Tarihsel olaylar, sadece nesnel birer veri değil, duygusal bir bağ kurarak daha derinlemesine anlaşılmalıdır. Bu bağ, geçmişini hissetmek ve onu geleceğe taşımak için empatinin önemini gösterir.

Empati, geçmişin izlerini bugün daha iyi anlamamıza ve bu anlayışla daha bilinçli bir şekilde geleceğe adım atmamıza yardımcı olur. Sarıkamış Harekatı’ndan çıkarılacak en büyük ders, tarihî acıları sadece birer hatıra olarak görmek değil, bu acılardan öğrenmek ve aynı hataları tekrarlamamaktır. Geçmişin acılarını anlamak, yalnızca bir vicdanın değil, tüm insanlığın sorumluluğudur.

Empati, bir halkın hafızasında yer eden acıları anlamakla başlar ve bu anlayışla daha barışçıl, daha duyarlı bir toplum inşa edilebilir. Şairin ninesinin

gözyaşları, sadece geçmişin değil, geleceğin de şekillenmesine katkı sağlar. Bu yüzden, empatik bir bakış açısıyla tarihsel olayları anlamak, hem geçmişini hem de geleceği daha doğru bir şekilde değerlendirmek adına vazgeçilmezdir.

Nine imgesiyle Sarıkamış Harekatı ve Tarihi Acının Derinlikleri

Sarıkamış, Türk tarihinde derin izler bırakmış bir askeri harekattır. 1914-1915 yıllarında Osmanlı İmparatorluğu, Rus İmparatorluğu’na karşı büyük bir taarruza girişti. Ancak, Türk askerlerinin karşılaştığı zorluklar ve doğal şartlar, bu harekatı tarihin en acı trajedilerinden birine dönüştürdü. Dondurucu soğuk, yiyecek ve mühimmat sıkıntıları, askerlere felaketi yaşattı. Sarıkamış Harekatı, sadece askeri bir başarısızlık değil, aynı zamanda insanlık tarihinin derin acılarından birisidir.

Bu tarihi anlamak, sadece olayları bilmekle sınırlı değildir. Gerçekten anlamak, empati kurabilmekle mümkündür. Sarıkamış Harekatı’nın bu kadar etkileyici ve unutulmaz bir hikâye haline gelmesinin nedeni de tam olarak budur.

İnsanlar, yalnızca soğuk kış koşullarında ölen askerlerin trajedisini değil, aynı zamanda bu askerlerin, köylerinden, ailelerinden, sevdiklerinden uzak, bilinçsiz bir şekilde ölüme yürüdüklerini hissettiklerinde gerçek anlamda tarihin derinliğine inebilirler.

Sarıkamış’tan yıllar sonra, o dönemi yaşamış olanların anıları, birer sembol hâline gelir. Bu semboller içinde, en anlamlı olanlardan biri de “nine” figürüdür.

Nine, geçmişin ağır yüklerini taşıyan, tarihsel acıyı içselleştiren bir simge olarak karşımıza çıkar. O, geçmişin acısını, gençlerin unutmaması için hep hatırlatan, her yeni kuşağa yaşanmış acıları anlatan bir bilge anlatıcıdır. “*Ben Sarıkamış’ı nineme sordum*” dizesi, bu figürü tam anlamıyla vurgular.

Sarıkamış’ı Ninemden Dinlemek

Tarihi yalnızca kitaplardan okumak, olayları kronolojik bir şekilde öğrenmek, tarihsel bilgiyi tam anlamıyla kavrayabilmek için yeterli değildir. Asıl önemli olan, tarihi bir olayla insanı birleştiren, onun ruhuna dokunan empatiyi kurabilmektir.

Sarıkamış’ı bir tarihsel veri olarak değil, ruhsal bir derinlik olarak ele alacağız. Ninemizin o acıyı

nasil hissettiğini, geçmişin kalbinden günümüze nasıl aktarıldığını anlatmaya çalışacağız.

Sarıkamış'tan Önce ve Sonra

Sarıkamış Harekatı, yalnızca bir askeri kayıp değil, bir kültürel kırılma noktasını da ifade eder. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçişin sancıları, Sarıkamış gibi büyük trajedilerle şekillenir. Harekatın kayıpları, Türk milletinin yalnızca askeri açıdan değil, psikolojik olarak da derin yaralar almasına yol açmıştır. O dönemdeki halkın, Sarıkamış'ın soğuşunu ve ölümünü içsel olarak hissetmesi, bu acının kuşaklar boyunca aktarılmasına neden olmuştur. Ninemiz, kuşaktan kuşağa bu acıyı kalbinde taşır ve anlatırken sadece bilgiyi değil, yaşanmış acıyı da aktarır.

Bireysel Acılar ve Kolektif Bellek

Sarıkamış Harekatı'nın acı hatıraları, bir toplumsal hafıza olarak kolektif belleklerde yer eder. Ancak bu, yalnızca bir tarihsel kayıptan öte bir kişisel kayıp halini alır. Ninemizin gözlerinden görülen Sarıkamış, sadece bir cepheyi, bir savaşı değil; bir halkın yaşadığı acıyı, bir annenin, babanın, evladın kaybını da barındırır. Her bir asker, bir aile ferdinin kaybidir. "Sarıkamış'ı nineme sordum" derken, bir halkın, bir milletin ruhunu sarmalayan bu kolektif acıyı sorguluyoruz.

Ninenin Anlatısı ve Empatik Bağ Kurma

Her nesil, geçmişin acılarını farklı şekillerde anlamlandırır ve aktarır. Ninelerin acısı, tarihsel bir gerçekliğin ötesine geçer. O, Sarıkamış'ı bağıt imgesiyle acısı ve gözyaşıyla sessiz bir şekilde naltırken, hem geçmişin hem de geleceğin duygusal yükünü taşır. Her kelimesinde, o dönemin acısını hissederiz. Tarihsel bilgiyle değil, empatiyle bağ kurarız. Sarıkamış'tan bir asır sonra, o dönemi yaşayan birinin anılarına dokunarak, bu acıyı içselleştiririz.

Empatiyle Zamanın İçinden Sarıkamış'a Yolculuk

Sarıkamış'ın gerçek acısı, zamanla ve mekânla sınırlı değildir. Ninemiz, Sarıkamış'ı anlatırken, bir zamanlar o topraklarda, o soğukta acı çeken askerlerin ruhları arasında bir yolculuğa çıkar. Kışın soğuşunu, karın buz gibi sertliğini, acılı günleri, gözlerinden her birimizin içine taşır. O, Sarıkamış'ı bir tarih parçası olmaktan çıkarır ve bir duygusal

evrene dönüştürür. Bu evrende, askerlerin şehitliği sadece bir kayıp değildir; o, bir halkın ruhunun dondurulmuş halidir.

Ninelerimiz için Sarıkamış, kayıpların, hatıraların ve yaraların derinliğidir. O, bir dönem halkının yaşadığı acıları derinlemesine hissetmiş, bu acıları kendi ruhunda taşımıştır. Kayıp, yalnızca fiziksel bir ayrılık değildir. Askerlerin şehit olması, ailelerin, köylerin, bir milletin birlikte hissettiği bir kayıptır. Ninemizin hatıralarında, bu kayıp daima taze ve derindir. Sarıkamış'ı sorarken, biz de bu kayıpları daha derinden hissederiz.

Sarıkamış'ı anlamının en güçlü yollarından biri, duygusal bağlar kurmaktır. Ninemiz, bu duygusal bağları kurarak anlatır. O, sadece bir tarihî olay anlatıcısı değil, aynı zamanda bir halkın içindeki duygusal derinliklerin koruyucusudur. Ninemiz, Sarıkamış'ı bize anlatırken, kalbinde bu kaybı hala taşır. O, bu kaybın gelecekteki nesillere aktarılmasını sağlar. Sarıkamış'tan yıllar sonra, onun hatıralarındaki bu derinlik, geleceğe miras olarak kalır.

Ozantürk "nine" imgesiyle, sadece Sarıkamış'ın acısını hissetmekle kalmamış, aynı zamanda o dönemin zorluklarını da anlamıştır. 1915'teki soğuk ve açlık, sadece askeri bir felaket değil, bir halkın dayanma gücünü sorgulayan bir sınavdır. Ninemiz, Sarıkamış'tan sonra hayatta kalmak, ayakta kalmak için verdiği mücadeleyi acısında gizlemektedir, o dönemde yaşadığı sıkıntıları sessizliğiyle bugüne taşımaktadır.

Sarıkamış'ın Psikolojik Yansımaları

Sarıkamış Harekatı, yalnızca bedensel değil, ruhsal bir yıkım da yaratmıştır. Nineler, bu psikolojik yıkımı, kuşaktan kuşağa aktarmıştır. Her nesil, Sarıkamış'ın acısını farklı bir şekilde hissetse de, bu acı hep var olacaktır. Ninelerin anlatısında, Sarıkamış, yalnızca bir kayıp değil, bir halkın psikolojik varlığının da şekillendiği bir andır. Bu ruhsal acı, tarihsel bir gerçeklikten çok daha derin bir boyut kazanır.

Sarıkamış: Bir Tarihin Derinliği

Sarıkamış Harekatı, Türk milletinin hafızasında silinmez bir iz bırakmıştır. Ancak bu iz, sadece askeri bir hezimetin ötesindedir. O, bir halkın ruhunu saran, kalbinin derinliklerine işleyen bir acıdır. Nine imgesi, Sarıkamış'ı sadece bir tarihsel veri

olarak değil, bir halkın ruhsal yarasını yansıtan bir sembol olarak hatırlatır.

Sonuç

Ninemizin Sarıkamış'ı acıyla hissettirmesi sözden güçlü bir anlatıdır. O, empati kurarak geçmişin acısını ve sevinçlerini, bireysel bir duygu olarak aktarır. Bu sessiz anlatı, sadece bir tarihsel metin okumaktan çok daha fazlasını içerdiğini gösterir. Tarihsel empati, geçmişin anlamının ve anlatmanın en güçlü yoludur. Sarıkamış'ı anlamak için, sadece askeri stratejilere veya sonuçlara odaklanmak yeterli değildir. Asıl olan, o dönemin acısını, soğuklarını, ölümünü ve kayıplarını hissedebilmektir. Ninemiz, bu anlamı bize verir.

Sarıkamış, yaşayan bir hafıza, bir hatıra ve bir halkın kolektif acısıdır. Nine figürü ie Ozantürk, bu hatıraları korur ve gelecek kuşaklara aktarır. Sarıkamış'ın acısı, sadece geçmişin değil, geleceğin de dersidir. Ninemiz, bu acıyı yalnızca tarihsel bir bilgi olarak değil, bir halkın birliğini ve direncini hatırlatan bir öğreti olarak aktarır. Gelecek kuşaklar, Sarıkamış'tan hem acıyı hem de dayanma gücünü öğrenir.

Sarıkamış Harekatı, Osmanlı İmparatorluğu'nun Birinci Dünya Savaşı'nda Rus İmparatorluğu'na karşı giriştiği en zorlu askeri taarruzlardan birisidir. 1914-1915 yıllarında yaşanan bu hareket, ağır kış şartları, yetersiz lojistik ve bitkin askerlerle yapılmış ve sonuç olarak büyük bir felakete dönüşmüştür. 60 binin üzerinde Osmanlı askeri, açlık, soğuk ve yetersiz ekipman yüzünden hayatını kaybetmiştir.

Sarıkamış, Türk tarihinde sadece bir askeri mağlubiyetin değil, aynı zamanda bir halkın derin acılarının ve kayıplarının simgesi haline gelmiştir. Bu tarihi acıyı anlamak ve yaşamak, sadece soğuk bir bilgi olarak değil, bir halkın ruhunda derin izler bırakan bir gerçeklik olarak kavranmalıdır.

Sarıkamış Harekatı, Osmanlı ordusunun Rus İmparatorluğu'na karşı başlattığı bir saldırdır, ancak felakete dönüşen bu hareket, Osmanlı'nın askeri zaferden çok uzak bir sonuçla tamamlanmıştır. 1914 yılının kışında, yoğun kar yağışı ve dondurucu soğuklar, askerlerin hızla tükenmesine yol açmış, lojistik sorunlar ve yiyecek yetersizliği de felaketi beraberinde getirmiştir. Sonuçta, Osmanlı ordusu büyük bir kayıp vermiştir. Ninemiz, o dö-

nemin şehitlerine ve kayıplarına duyduğu empatiyi yansıtarak, bu tarihi acıyı hala ruhunda taşır.

Sarıkamış, sadece bir askeri mağlubiyet değil, bir halkın psikolojik yıkımını da simgeler. O dönemde kaybedilen her asker, sadece bir kişi değil, bir ailenin, bir köyün, bir kasabanın kaybıydı.

Sarıkamış şiiri, sadece bir cephedeki asker ölümlerini değil, bir milletin ruhundaki derin yaraları da dile getirir. Sarıkamış, bir halkın belleğine kazınmış, her kuşağa aktarılmak zorunda olan bir acıdır.

Sarıkamış Harekatı'ndaki kayıpların sadece bireysel değil, toplumsal bir etkisi de olmuştur. Bu kayıplar, bir milletin psikolojisini derinden etkilemiş, halkın içinde bir boşluk bırakmıştır.

Nineler, bu toplumsal kaybı sadece kendi acısı gibi değil, bir milletin ortak acısı olarak taşır. Onun anlatısında, Sarıkamış sadece bir askeri felaket değil, halkın ruhunda büyüyen ve nesiller boyu aktarılan bir travmadır. Bu acıyı anlatırken ninemiz, geçmişin derin yaralarına dokunur.

Sarıkamış'ın Belleklerdeki Yeri

Sarıkamış, Türk milletinin belleğinde silinmez bir iz bırakmıştır. Bu iz, yalnızca askeri bir felaketin ötesindedir.

O, bir halkın geçmişten gelen kayıplarının, mücadelelerinin ve acılarının bir simgesidir. Ninemiz, Sarıkamış'ın sadece bir tarihsel bilgi değil, bir halkın hafızasında yaşayan, unutulmaz bir yara olduğunu anlatır. Bu yara, her nesilde bir duygu olarak devam eder. "Elini bağrına bastı, ağladı..." dizelerinde bu acının yansımaları görürüz.

Nine figürü aslında Türk milleti bilincini, ortak hafızasını simgeler. "Ninenin bağı" aslında her türk insanın tetiklendiğinde hatırlayacağı bilincinin bir arkatipidir.

Sarıkamış Harekatı, Osmanlı İmparatorluğu'nun tarihine büyük bir acı ve kayıp olarak kazınmıştır. 1914-1915 kışında gerçekleşen bu hareket, bir askeri başarısızlığın ötesinde, askerlerin soğuk, açlık ve yetersiz ekipmanla karşılaştığı bir felakettir. sayısal verileri değişik olsada 3. orduda bulunan 25-30.000 civarında asker hayatını kaybetmiştir.

,Sarıkamış'ın Askeri Strateji ve Felakete Dönüşümü

Sarıkamış Harekatı, Osmanlı İmparatorluğu'nun

Rus İmparatorluğu'na karşı gerçekleştirdiği, ancak doğa koşulları ve askeri hazırlıksızlık nedeniyle felakete dönüşen bir harekettir. 1914'ün dondurucu soğukları, açlık, hastalıklar ve lojistik yetersizlik, Osmanlı askerlerinin çoğunun hayatını kaybetmesine sebep olmuştur. Bu, yalnızca askeri değil, sosyal bir yıkım yaratmıştır. Ninemiz, her kaybı, bir insanın ölümünden öte, bir halkın birleşen parçalarının kaybı olarak görür. O, Sarıkamış'ı bir tarihsel ders değil, bir halkın kalbine saplanmış bir ok olarak anlatır.

Sarıkamış, sadece askeri kayıplardan ibaret değildir. O dönemdeki kayıplar, her bir asker için geride kalan sevdiklerini de etkiler. Sarıkamış'ın acısı, bir

ailenin kaybını, bir annenin gözyaşını, bir babanın boşluğunu simgeler. Ninemiz, Sarıkamış'ta kaybedilen her askerle bir baba, bir evlat, bir kardeşin kaybolduğunu hissederek. Bu kayıplar, halkın tümünü etkileyen bir acı zinciri oluşturur. Ninemiz için Sarıkamış, sadece sayısal bir kayıp değil, bir halkın ailelerini, toplumlarını etkileyen büyük bir travmadır.

Sarıkamış, toplumun hafızasında yaşayan bir travmadır ve bu hafıza korunmalıdır. Ninemiz, geçmişin acılarını anlatarak, toplumsal hafızanın canlı tutulmasına katkı sağlar. Bu yazı, Sarıkamış'ın sadece geçmişin bir parçası değil, bugün de yaşayan bir acı olduğunu hatırlatır.

Sarıkamış'ta kaybedilen her asker, sadece bir ailenin değil, bir toplumun kaybıdır. Bu kayıpların anlatılması, yalnızca bireysel acıların dile getirilmesi değil, aynı zamanda toplumun acısının da hissedilmesidir.

Sarıkamış, sadece bir acı değil, aynı zamanda halkın dayanışma gücünün de bir sembolüdür. Ninemiz, Sarıkamış'ın acısını anlatırken, halkın bu kayıplar karşısında gösterdiği dayanışmayı da aktarır. Bu dayanışma, Sarıkamış'ın acılarını birleştiren bir güç haline gelir.

Sarıkamış'ın acısı, sadece geçmişte değil, gelecekte de hissedilmelidir. Ninemiz, Sarıkamış'ı anlatırken, halkın geçmişindeki acıların ve empati duygusunun, gelecek nesillere taşınmasının önemini vurgular. Empati, Sarıkamış'ın hatırlanmasında ve halkın kolektif hafızasında yaşatılmasında temel bir rol oynar.

Kaynaklar

Durbilmez, Bayram. (2021). Gönül Coğrafyamızda –Dede Korkut Ruhuyla-, Sonçağ-Kültür Yay., Ankara.

Bryant, D., & Clark, P. (2006). Historical Empathy And Canada: "A People's History". Canadian Journal Of Education, 29(4), 1039-1063.

SURİYE- BAYIR-BUCAK TÜRKLERİNDE (Yemek kültürü, Yemek çeşitleri, Yemek tarifleri)

İsmet BOZOĞLAN

Giriş

Hatay İlimizin Suriye Topraklarına doğru uzayan yerleşim yerlerine, Bayır-Bucak bölgesi denir. Bu bölge Kureyş deresinin kuzeyinde kalan yaklaşık 36 köy ve mezradaki bölgeye Bayır, Bu derenin batısında kalan Laskiye'ye merkez Olan yaklaşık 38 köy ve mezarının oluşturduğu yere Bucak denir. Bu sayısını verdiğim köyler kesintisiz Türk ailelerinin ikamet ettiği yerlerdir. Hiç arada Arap veya Nusayri'lerin oturduğu köyler yoktur.

Dünya üzerinde hemen her ülkenin kendine özgü bir mutfak kültürü olduğunu biliyoruz. Kimi mutfaklar çok özgündür, kimileri ise farklı mutfakların büyük etkisi altındadır. İşte Suriye Bayır-Bucak Türklerinin Mutfak, yemek kültürü gerçekten kendine özgü bir durum arz eder. Ben onun için araştırarak yazmaya çalıştım.

Tabi mutfak deyince akıllara sadece yemek-salata-tatlı-içecek çeşitleri gelmesin. Mutfakta kullanılan araç gereçlerden yemek setlerine, kullanılan kaşık-bıçaktan yemek pişirme yöntemlerine ve hatta sofradaki hal ve hareketlere kadar pek çok faktör o yerin mutfak kültürünü oluşturur. Türk toplumu olarak aileden edinmiş olduğumuz mutfak kültürüyle, gittiğimiz ülkelerdeki manzaralar bazen bizleri şaşırtabiliyor. Örneğin pilavı elle yiyen bir Arap ya da çubuklarla pirinç tanelerini alan bir Uzakdoğulu bize çoğu zaman tuhaf gelebiliyor.

Örneğin ben, pilavı çubukla yiyen bir Uzakdoğulu görünce "Rahat rahat kaşıkla yemek varken ne diye çubuk kullanmaya çalışarak eziyet çekeyim!" diyorum kendime Ancak bu kültüre de saygı duyuyorum tabi. Zaten bana eziyet gelen durum, onların çocukluktan itibaren öğrendikleri yeme şekli ve onlara göre de benim sahip olduğum kültür tuhaf belki de. Bu nedenledir ki Suriye Bayır-Bucak Türklerinin sahip olduğu yemek adetleri, yemekteki davranış şekilleri, O kadınların yokluktan, az malzemedan ailesine yaptığı pratik yemeklerini, tanıtmak. O insanların bu dar ve fakir sofralarında yinede zengin hoşgörü içinde büyük mutluluklarının yaşanması hiçbir zaman durumlarından şikayetçi olmamaları hatta övünmeleri hep ilgimi çekmiştir. Hem öğretici hem de ilgi çekici olduğuna inandığım bu konuyu yazıyı, metin haline getirerek sizlerle paylaşmak istedim. Keyifli okumalar!

Bayır-Bucak Mutfağı

Beslenme tarzının, insanın kişiliğini etkilediğine şüphe yoktur. Bunun yanında coğrafya ve tabii ki iklim ve bitki örtüsü de beslenme üzerinde birinci derecede etkilidir. Beslenme, ayrıca, insanların geçim standartlarına göre de şekillenir. Köylerde bulunan, tarlada çalışan insanlarla şehirdeki insanların beslenme alışkanlığı muhakkak ki farklıdır. Bundan 50-60 yıl önce bu bölgede şimdi kendilerinin ekip biçtiği yerler her ne kadar da tapulu yeri olmasa da kendi tarlaları veya bahçeleri ağalarındı. Ağaların yanında köylüler naraba olarak çalışırlar gelen mahsulü anlaşılmaya göre bölüşürlerdi. İşte bu düzen içinde tabii ki ağaların sofrası yemek kültürü, yemek çeşitleri narabalara göre çok farklılık arz ederdi. Ağalar et yer, tavuk keser, narabalar bayramdan bayrama veya kaza ile ölmeye yakın davalarının kesilirse et eve girerdi. Zamanla bu düzen değişmiştir ama toprak ,mülk devletindir.

Bayır-Bucak Türkmenlerinde durum böyledir. Yöre, tarım bölgesidir ve insanların geneli geçimini çiftçilikle sağlar. Beslenme alışkanlıkları da bu doğrultuda şekillenmiştir. Araştırmamızın bu kısmında Bayır-Bucak'a özgü ve çoğu unutulmaya yüz tutmuş yemekleri, beslenme tarzını ve bu

yemeklerin yerel adlarını vermeye çalışacağım.

Yemeklere geçmeden önce Türkmenlerin genelinde olduğu gibi Bayır-Bucak'ta da kışa hazırlık için yapılan erzakları ve bunların saklanmalarından bahsetmekte fayda görüyoruz.

Kışlık Erzaklar:

1- Unluk Buğday: buğday yıkanır, kurutulur ve Küvere de saklanır.

2- Bulgur: Buğday kaynatılır. Değirmende çekilir. Köftelik ve pilavlık diye iki kısma ayrılır. Bezden torbalarda saklanır.

3- Asma Yaprağı: Yaprak toplanır, salamura yapılarak kavanozlarda saklanır.

4- Kurutma Sebzeler (Biber, Kabak, Patlıcan, Domates): Bunlarda bezden veya file şeklinde torbalarda serin yerde saklanır.

5- Tuzlu Yoğurt: Yoğurt süzülür, pişirilir, tur eklenir. Bu haliyle kavanozlarda, üzerine hava almaması için zeytinyağı veya tereyağı eritilir ve bu şekilde saklanır.

6- Tarhana: Pişirildikten sonra çarşaf üzerinde kurutulur. Bez torbada saklanır.

7- Salça (Biber, Domates): Pişirildikten sonra cam kavanozlara koyulur. Hava almaması için asma yaprağı zeytinyağı koyularak serin yerde saklanır.

8- Nar Ekşisi: Narın suyu çıkarılıp pişirildikten sonra şişelere veya kavanozlara koyularak saklanır.

9- Zeytin: Genelde kırılarak tuzlu suyun içinde ve kavanozlarda saklanır.

10- Dövme (Döğme): buğdayın kabuğunun soyulmasıyla yapılır. Bez torbalarda serin yerde saklanır.

11- Turşu: Biberden ve Hıttadan yapılır. Kavanozlarda ve serin yerde saklanır.

Yemekler

Bayır-Bucak yemeklerini kış yemekleri, yaz yemekleri, Dügün yemekleri, pilavlar, çorba çeşitleri, tatlılar diye sınıflandırabiliriz. Genel bir liste verdikten sonra sınıflamaya geçmeyi uygun gördüm.

- 1- Yahni
- 2- Lepeç
- 3- Çökel
- 4- Yalancı Köfte
- 5- İçli Köfte
- 6- Biberli Köfte

7- Mahılta (Mercimek) çorbası

8- Tuzlu yoğurt çorbası

9- Lahana tuzlu yoğurt çorbası

10 -Şişbörek

11- Taptapı

12- Haytalı

13- Kübbefırın

14- Bulamaç

15- Aş(Mercimekli, kabaklı, soğanlı, sade, şehriyeli, nohutlu, etli v.s.)

16- Borani(kabaklı, ıspanaklı)

17- Siresil çeşitleri

18-Patates Yahnisi

19- Kabak Kavurması

20- Kabak sütlemesi

21- Kabak oturtma

22- Türlü

23- Kabak, patlıcan dolması

24- Lahana, yaprak (asma yaprağı), zilh sarması (Nar ekşili)

25- Mıkla

26- Çökelek, zeytin, marul, domates, salatalık ile salata,

27- İç(Kısır veya sarma içi de denir)

28- Köfte (Mercimekli, patatesli)

29- Züngül (Sade ve içli)

30- Döğme (Aşur da denir)

31- Haylün

32- Ispatan

33- Sütlaç

34- Fıtırılı ekmek

35- Biberli ekmek

36- Cızımız(domatesli, yumurtalı)

37- Sahur aşısı

38- Firik aşısı

39- Sütü çorba (bulgurlu-pirinçli)

Kış Yemekleri (yapılışı, yemek kültürü):

1-Lepeç:

Malzemesi: Kırmızı Mercimek (mağılta), bulgur, (bazen de)Tarhana.

Yapılışı: Normal mercimek çorbası yapılır. Ancak biraz suyu fazla olur. Mercimek açılmaya başladığında üzerine pilavlık bulgur konur. Bazen önceden kaynamış nohut ta kayılır. Kıvamı koyulaştığı zaman üzerine tereyağında doğranmış soğan az kavrularak üzerine dökülür. Yemek hazırdır.

Yeme kültürü: Sabah güneşi henüz doğmamıştır. Hava soğuktur. Sıcak sıcak yanına kuru soğan da kesilerek. Kuru soğan kırılarak yer sofrasında kaşıkla ekmele yenir. Yanında yayıkta yayılarak bol köpüklü soğuk ayranla içilir. Herkes işine gücüne son hızla gider. Güneş tarla da çalışırken doğmalıdır. Artık öğleye kadar, bazen akşama kadar yemek yoktur.

2-Çökel :

Malzemesi: Yeşil mercimek, soğan zeytin veya tara yağ, Nar ekşisi.

Yapılışı: Soğan yağda tavanın içinde az öldürülür. Sonra üzerine yeteri kadar su ilave edilir. Su kaynamaya başladığı zaman yeşil mercimekler üzerine konur. Bazen bu yeşil mercimekler önceden kaynatılır. Mercimekler pişince üzerine kıvamına göre nar ekşisi tuz eklenir damak tadında ve göz kararında yapılır.

Yeme Kültürü: Dar akşam günün çalışma hızında yorgun argın eve gelindiğinde. Önce ahırdaki hayvanlar yemlenir sulanır. Eller ayaklar yıkanır. Abdest alınarak akşam namazı kılınır. Bu arada evin hanımı veya büyük kızı bazen de evin gelini yemeği sofrayı hazırlar. Yemek yer sofrasında kaşıkla, ekmele yenir.

3-Yalancı köfte (Acılı veya ekşili):

Malzemesi: Köftelik bulgur(İnce çekilmiş), un, ekşi, yaz aylarında kurutulmuş kırmızı biber, kuru nane, sarımsak.

Yapılışı: İnce bulgur ıslanır, sonra unla karıştırılarak iyice yoğrulur. Yoğrulan malzeme elin ayası üzerinde bilye kadar yuvarlanır. Bu yuvarlanan köfteler kaynayan sıcak su içinde de kaynatılır. Daha sonra bu suya nar ekşisi katılır. Yemek hazır olur. Ancak üzerine ince doğranmış bol sarımsakları tereyağında kavruarak yemeğin üzerine dökülür. Üzerine de bolca kuru nane dökülerek karıştırılıp servis yapılır.

Bilye gibi yapılan köfteler(içine bir şey konmadığı için adına yalancı köfte demişler.) Bazen de biber salçası veya kuru biberi keski ile ince döverler. Buna zeytinyağı ve sarımsakları küçük doğrayarak veya ezerek karıştırırlar, bir çeşit mayonez yaparlar. Bu hazırlanan köfteleri bu mayonezle karıştırarak biberlerler buna da acılı yalancı köfte derler.

Yeme kültürü: Yer sofrasında yenir. Sıcak veya

soğuk yenebilir. Ekmekle genelde yenir kaşıkla yenir. Acılı yalancı köftelerde bazen beraber bazen ayrı yerler.

4- Taptapı(Patatesli ve sade):

Malzemesi: Köftelik bulgur, patates, un, soğan,

Yapılışı: Köftelik bulgura az un katılarak iyice yoğrulur. Yoğrulan malzeme elin içinde ince ekmele gibi açılır. (Açılan bu malzeme elin içi kadar olur. Açılırken el tap tap ettiği için adına tap tapı denir.) Bu açılanlar sacın üzerinde pişirilir. Bazen soğanla patates kavrulur. Bu açılan malzemenin üzerine kaşıkla konur. Patates kavurmasının üzerine ikinci konarak yapıştırılır. Bu şekilde sac da pişirilir.

Yeme kültürü: Pişirilen bu taptapılar hemen tarla kenarında veya evde hemen sacın etrafında ayakta, gezinerek bazen de oturarak ayranla beraber yenir.

5- Abu Emmin:

Malzemesi : Buğday. Un

Yapılışı: Buğdaylar çuvallara konur. İyice ıslanır. Arada çuvalın ağzından su koyarak ıslaklığın devam etmesi sağlanır. Bu durumda 10 gün kadar bekletilir. İyice ıslanmış buğday eleklerin üzerinde ezilir. Bazen bu çuvallar iyice ayakla ezilir. Kısacası buğdayın kabuğu çıkarılır. Buğdayın içi kurutulur nişasta olur. (Bayır-Bucak'ta nişe denir.). Ayrılan buğday kabukları unla yoğrulur. Sıcak sacın üzerinde pişirilir.

Yeme Kültürü: Pişirilen bu Abu Emminler. Çıkarılan nişe(Nişastadan) yapılan haytalı ile beraber yenir.

Nişasta elde etme işlemi genelde yalnız yapılmaz. Köyün birçok evi kendisine yetecek kadar hep beraber yaparlar. Yapılan ve Pişirilen Haytalılarda kadın, kız, erkek çoluk, çocuk bayram neşesi içinde bir arada yerler. Hatta bu nişastalar çıkarılırken biryandan da kabukları pişirilir söylenen türkülerle şenlik içinde (ev girimi zamanı) zamanlarını değerlendirirler.

6- Kübbe fırın:

Malzemesi: Kıyma, soğan, patates, sıvı yağ, köftelik bulgur.

Yapılışı: Köftelik bulgur ıslatılır. Sonra iyice özleşene kadar yoğrulur. Bir sinini dibi biraz yağlandıktan sonra, bu hazırlanan özleşmiş bulgur yağlı

sininin dibine iyice yerleştirilir. Sininin dibine serilen malzemenin üzerine soğanla kavrulmuş kıyma veya yine soğanla kavrulmuş ince küp şeklinde doğranmış patates kavrularak serilir. Sonra tekrar bulgurdan yapılan malzeme üzerine serilir. İyice düzenlenir. Üzeride yağlanır. Fırına verilir. (Eskiden fırın yoktu. Üç saç ayağının üzerine konurdu. Bu tepsinin(sininin) üzerine bir saç konur sacın üzerine de sininin altında yanan ateşin közünden konarak pişirilirdi.)

Yeme kültürü: Sofraya oturulur yemek öğünü olarak yanına ayran yapılır afiyetle yenir. Bazen de şayet bu yapılan bulgurun malzemesi artarsa yalancı ekşili köfte bol sarımsaklı yapılır Kübbe fırınla beraber yenir.

7- Pahaç :

Malzemesi: Un, karaçörekotu, sıvı yağ.

Yapılışı: Un güzelce yoğrulur. Yoğrulurken su yerine zeytin yağı veya sıvı yağ, ve karaçörekotu konur. Elde edilen yağlı hamur derin tepsiye basılır. Fırına veya ocağın üzerinde pişirilir. tepsinin üzerine bir sac konur. Tepsinin altında yanan ateşten alınarak, sacın üzerine konarak altının ve üstünün aynı kıvamda pişmesi sağlanır.

Yeme Kültürü : Pişen pahaç dilimlere ayrılır. Ayran veya yoğurtla elle yenir.

8- Domates kurusu:

Malzemesi: Domates kuru, soğan, sıvı yağ, nohut,tavuk veya koyun eti.

Yapılışı : Yazın kurutulmuş domatesler doğranır. Suya ıslanır. Daha sonra soğanlar doğranır. Bu arada et kazanın içinde suyu çekilene kadar pişirildikten sonra soğan ve kıyılan domates kuruları yağla kavrulur. İyice kavrulduktan sonra üzerine su eklenir ve daha önce kaynatılmış nohut ilavede edilerek biraz daha pişirilir yemek hazırdır.

Yeme kültürü : Aynı ciğer gibi olan domateslerin ayrı lezzeti içinde domates kurusu yemeği yer sofrasında ekmekle yenir. Yanında ayran, turşu ile birlikte.

Bayır-Bucağın zengin dağ eteklerinde kışın yetişen ot türü bitkilerden;

9- Haylin, 10- Kengel, 11- Pancar, 12- Göbelek(Mantar):

Malzemesi: Haylin, Kengel, pancar, Göbelek(Mantar), soğan, zeytinyağı, ekşi, biber.

Yapılışı : Bu otların her biri de aynı şekilde pişirilir. Yani ayrı ayrı . Soğan doğranır yağda kavrulur. Üzerine küp şeklinde doğranan misal Haylin dökülür haylin yumuşayana kadar pişirilir. Diğerleri de öyle pişirilir. Sadece pancara su eklenir kaynatılır ve ekşi konarak pişirilir.

Yeme kültürü : Yer sofrasında ekmekle, kaşıkla yenir.her zaman olmadığı için aileye bir ziyafet gibi gelen bu yiyecekler için çoğu zaman komşular da davet eldir.

13- Ispatan,(Su kenarlarında yetişir), 14- Kazayağı(Temiz su derelerinin arkaların kenarlarında yetişir. Uzun geniş yapraklıdır.), 15,Hardal(Genelde kalın toprağı olan tarlalarda bahçe kenarlarında yetişir.)

Yeme kültürü: Bu bitkiler yukarıda hazırlanan yemeklerin, ot yemeklerinin yanında ekmeğe sarılır, üzerine tuz atılarak yenir.

Bahar aylarında yapılan yemekler:

16-:Fıtırılı ekmek:

Malzemesi: 17- Ebegümece, 18- Şıksıkı, 19- Gelineli, otları ile, soğan, zeytinyağı, un.

Yapılışı : Malzeme de saydığım bahar aylarında bağ, bahçe kenarlarında yetişen otlar toplanır. Güzelce temizlenir. Yıkanır doğranır. Tencerenin dibine konan zeytinyağı ile soğan kavrulur. Üzerine doğranan otlar konur, bazen pişirilen bu otların üzerine ince bulgur konur . Sofraya getirilir. Bazen de; Hamur açılır. Açılan hamurun arasına bulgur konmamış lapa şeklindeki ot kavurması konarak kapatılır. Ocağın üzerinde bulunan sacın üzerinde pişirilir.

Yeme kültürü: Kavrulmuş otların üzerine ince bulgur konur. Yer sofrasına getirilir. Üzerine toz biber eklenir. Limonda sıkılarak elle ekmekle yenir. Tabi yanında ayran olacak. Yapılan fıtırılı ekmek yani burada serimsek dedikleri ekmekler de ayranla yenir. Hatta tarlaya çalışmaya gittiklerinde azıklarına koydukları sadece fıtırılı ekmek ve yanlarında testi (Cara) ile götürdükleri ayrandır.

20- Ekmek kavurması (Bulgurlu, sade):

Malzemesi : Kurumuş bayat ekmek, Yağ(Tere yağı veya zeytinyağı), soğan, domates salçası veya biber salçası, bulgur, bazen de sadece domates. Turşu. Ayran.

Yapılışı : Bayatlanmış ekmekler lokma

kadar parçalara ayrılır. Bu parçalara ayrılan ekmekler. Kazanın içinde hazırlanan soğan kavurmasının üzerine dökülür. Onun da üzerine domates veya biber salçası bazen de domates doğranarak konur. Pişirilir. Bazen bu pişirilen ekmeğin üzerine su konduğunda bulgur eklenir . Bulgursuz olana sade, bulgurlu olana da bulgurlu ekme kavurması denir.

Yeme Kültürü : Sofraya konur kaşıkla yenir. Yanında turşu ayranla yenir.

21-Tarhana çorbası:

Malzemesi : Tarhana, su, tere yağı,

Yapılışı : Ayran katılan bulgur, iyice hamur gibi olduğunda bu karışıma toz biber, kimyon, tuz, ve nane, reyhan katarak iyice yapılan lapa elin içinde sıkılarak, lokma lokma yapılıp bir çarşaf veya kamyandan yapılmış serginin üzerine serilir. Kurutulur iyice kuruyan bu malzemeye tarhana denir. İşte bu tarhanalar çorba yapmadan önce ıslatılır kazanda kaynayan suyun içine konur. İyice kaynadıktan sonra tereyağı eritilir üzerine de nane veya reyhan kurusu atılarak servis yapılır.

Yeme kültürü : Pişirilmiş servis edilmiş çorba kaşıkla yenir. Bu çorba kış yemeği de sayılabilir baharında yapılıp yendiği için bahar yemekleri denebilir.

22- Şişperek (Şişbörek, mantı):

Malzemesi : Un, soğan, ceviz, kıyma et, maydanoz, tuzlu soğurt,süt

Yapılışı : Şişperek yalnız yapılmaz. Komşu kadınlar toplanır hep beraber yaparlar. Önce undan hamur yoğrulur. Ekmek tahtasında hamurlar çok ince olarak oklavadan açılır. Açılan hamur dikiş yüzü ile açılan hamura bastırarak kesilir. Kesilen hamurun üzerine soğanla kavrulan et, ceviz ve maydanozla karıştırılmış haliyle konur. Sonra her elin ikişer parmağı ile yapıştırılır. Hazırlanan şişperekler(mantılar) kazanda kaynayan sıcak suya tuzlu yoğurt konarak karıştırılır. İyice tuzlu yoğurt eridikten sonra hazırlanan mantılar üzerine aktarılır. İyice kaynadıktan sonra servis yapılır.

Hazırlanan şişperekler bazen fırına sürülür sonra hazırlanan tuzlu yoğurt kazanına konur. Bazen de tuzlu yoğurt yerine süt konur biraz da pirinç ilave edilerek sütlü mantı(şişperek) yapılmış olur.

Fırına sürülen mantılar bazen sarımsaklı yoğurtta katarak ta servis yapılır.

Yeme Kültürü: Yer sofrasında kaşıkla ekmele yenir.

Yaz yemekler

Siresil (Sade, kabaklı, balcanlı-patlıcan-):

Malzemesi : Bulgur, kabak, balcan(patlıcan), su

Yapılışı : Pilavlık bulgurla aş (pilav) pişirilir. Bu pişirilen pilava yağ konmaz. Üzerine ayran katılır. Bu hazırlanan yemeğe siresil (katma) denir. Tarlaya gidildiğinde siresil bir kulplu satıla(kovaya) konur. Saplı kova soğuk kalsın diye suyun içine konur. Veya su kuyusu içine sarkıtılarak muhafaza edilir ki soğuk kalsın diye.

Bu pişirilen aşın üzerine kabak, veya balcan(patlıcan) doğranarak konduğunda işte kabaklı veya patlıcanlı pilav olur. Buna ayran katıldığında patlıcanlı veya kabaklı siresil veya katma olur.

Yeme Kültürü : Siresil yaz mevsiminin en değerli ve devamlı yenen yemeğidir. Yer sofrasında ve kaşıkla yenir. Yanında soğan, kuru soğan ekmeğe sarılarak yenir.

2- Balcan(Patlıcan) kavurması, 3- Banadura (domates) kavurması, 4- Patates kavurması, 5- Soğan kavurması, 6- Türlü, 7- Taze fasulye kavurması(yumurtalı da olur),8- Patates salatası, 9- Kabak Kavurması, 10- Yatkın kavurması, yemekleri:

Malzemesi: Soğan, zeytinyağı,ve yukarıda saydığım sebzeler. Tuz, toz biber , kimyon, domates salçası veya doğranmış domates

Yapılışı : Kazana konan zeytin yağının üzerine doğranan soğanlar konur. Soğanlar ölene kadar yağda kavrulur. Üzerine tuz, toz biber kimyon konduktan sonra doğranan domatesler eklenir. Daha sonrada hangi sebze yapılacaksa yani kabak yapılacaksa kabak doğranıp konur, veya haşlanmış patates konur karıştırılırsa olur patates kavurması, Taze fasulye aynı şekilde kavrulur. Ancak bazen yumurta içine kırılarak yumurtalı taze fasulye kavurması olur.

Yeme Kültürü: Bu ayrı ayrı yapılan her yemek yer sofrasında ve ekmele yenir.Yanında mutlaka yeşillik veya ayran olur.

11- Bulama (ayranla yapılır):

Malzemesi: Ayran, fasulye, kabak, patlıcan

Yapılışı : Soğuk bir yemektir. Önce sebzeler haşlanır. Sonra soğuk ayranın üzerine eklenerek yapılır. Genelde üzerine de kuru nane dökülür.

Yeme Kültürü: Kaşıkla yenir. Genelde tarlada sıcaklığın altında içi yanan çalışanların soğuk soğuk hafif olan bu yemek ekmekle kaşıkla yenir.

Pilav Çeşitleri

1-Kabaklı Bulgur aşısı, 2- Nohutlu Bulgur aşısı, 3- Mercimekli Bulgur aşısı, 4- Soğanlı Bulgur aşısı, 5- Domatesli Bulgur aşısı, 6- Şehriyeli Bulgur aşısı, 7- Şehriyeli, pirinçli Bulgur aşısı, 8- Nohutlu Pirinç aşısı, 9- İspanaklı (Pirinçli veya bulgurlu) aş. Yemekleri.

Malzemesi: Bulgur ve yapılacak pilav ne pilavı yapılacaksa o malzeme hazır olur.

Yapılışı: Normal bulgur pilavı pişirilirken üzerine ne pilavı yapılacaksa o malzeme konarak pişirilir. Yani kabaklı pilav yapılacaksa bulgur bulunduğu doğranmış kabaklarda konarak kabaklı pilav, veya önceden kaynatılmış nohut veya mercimek pilav pişirilirken konarak hazırlanmış olur.

Yeme kültürü: Yapılan yukarıdaki çeşitli pilavlar hemen hemen hepsi kaşıkla yenir. Yanında ayran veya soğan kesilerek ekmeğe sarılarak yenir.

Çorbalar

Mercimekli çorba:

Malzemesi: Tereyağı, kırmızı mercimek,

Yapılışı: Kazana konan su kaynamaya başladığı zaman mercimek üzerine eklenir. İyice kaynatılır. Son zamanlarda pişirilen bu çorba rondo ile karıştırılıyor. Kesinlikle karıştırılmadan öyle sade pişirilir. Üzerine soğan tereyağında kavrulmuş üzerine eklenir. Bazen toz biber de eklenir. Bazı bayanlar nu çorba pişerken kuru soğan çorbanın içine atılarak pişirilir. Çorba piştikten sonra bu pişirilen soğanlar ayrıca çıkarılarak güzelce kıyılır. Üzerine kimyon ve toz biber eklenerek servis yapılır.

Yeme kültürü: hazırlanan mercimek çorbası, yer sofrasına getirildiğinde hazırlanan pişirilmiş hazırlanmış soğanlar ekmeğe sarılarak çorba kaşıkla sarılan ekmekle birlikte yenir. Bazen de çorba çok sulu olduğu için bayat ekmekler içine doğranarak ta yenir.

2-Tuzlu yoğurt çorbası:

Malzemesi: Pirinç, tuzlu yoğurt, tereyağı, kuru nane

Yapılışı: Kazna konan su kaynamaya geldiğinde

iyice yıkanan pirinçler kazana konur. Pirinçler açılıp piştiği zaman dışarıda sulandırılarak hazırlanan tuzlu yoğurt üzerine eklenir biraz daha kaynadıktan sonra eritilen yağ çorbanın üzerine aktarılır. Üzerine de kuru nane eklenir.

Yeme Kültürü: Yer sofrasında kaşıkla ekmekle yenir.

3- Sütü (tuzlu, şekerli) çorba :

Malzemesi: Süt, şeker, pirinç

Yapılışı: Süt kaynamaya başlayınca iyice yıkanan pirinç sütün içine aktarılır. Pirinçler açıldığı yani piştiği zaman üzerine şeker konursa şekerli çorba, tuz konursa tuzlu çorba olur.

Yeme kültürü: Yer sofrasında yenir. Kıvamı çorba kıvamındadır. Sütlaç gibi koyu değildir.

4- Lahana çorbası :

Malzemesi : Pirinç, tuzlu yoğurt, doğranmış lahana yaprakları, kuru nane, tuz.

Yapılışı: Kaynayan suya bir kapta eritilen tuzlu yoğurt eklenir. Üzerine pirinç atılır. Pirinçler açılmaya başladığı zaman doğranmış lahana dalları üzerine eklenir. Lahana pişene kadar beklenir. Üzerine genelde tereyağı veya zeytinyağı eritilerek üzerine dökülür. Üzerine de kuru nane atılır. Lahana çorbası hazırdır.

Yeme kültürü : Yer sofrasında kaşıkla ekmekle yenir. Bazen içine bayat ekmekler kırılarak konur ve yenir.

5- Şehriyeli çorba.

Malzemesi : Şehriye, domates salçası, veya domates suyu, tere yağı, tuz.

Yapılışı : Kazanın dibine konan tereyağı şehriye yi iyice kavurur. Sonra üzerine su konur. Üzerine domates suyu veya domates salçası, tuz konur. İyice kaynatılarak pişirilir.

Yeme Kültürü : Yer sofrasında ekmekle yenir.

Tatlılar

Haytalı:

Malzemesi: Nişasta, şeker, su veya süt.

Yapılışı: Kazana konan su veya süt kaynatılır. Üzerine nişasta eklenerek karıştırılır. Devamlı karıştırılır ki kazanın dibi tutmasın. Kıvama geldiği zaman şeker konur şeker eriyene kadar kaynatılır indirilir.

Yeme Kültürü: kış yemeklerinde bahsettiğim “Abu-Emmün” yanında yenir. Yani haytalı dendi-

ğinde Abu-Emmün akla gelir. Kaşıkla yenir. Yemeğin üzerine yenir.

2-Züngül (Sadeli, Pekmezlisi,şekerlisi):

Malzemesi : Un, yağ, pekmez, şeker.

Yapılışı : Tavada sıvı veya zeytinyağı olduğunca yüksek ateşte ısıtılır. Üzerine önceden hazırlanmış züngül hamuru yani biraz cıvıkça olacak. Bu hamur şöyle elin içinde yuvarlanır uzatılarak yağın içine konur. Yağda kızarır. Kızarmaz çıkarılır. Yine önceden hazırlanmış pekmez şerbetinin içine veya şeker eritilmiş akıtın içine konur ve çıkarılır.

Yeme Kültürü: Hazırlanmış bu züngüller bazen kızartıldıktan sonra sıvı pekmeze batırılarak yenir.

3-Sarığı Burma

Malzemesi: Un, ceviz, şeker. Yağ,

Yapılışı: Küçük küçük doğranarak elde edilen cevize şeker katarak hazırlanan şekerli ceviz. İnce açılan hamur uzun ince şeritler halinde kesilir. Arasına hazırlanan şekerli cevizler konur bu şeritler yuvarlanır. Hamur yapışmasın diye genelde sıvı yağla el ve yuvarlanan zemin yağlanır. Hazırlanan bu şeritlerden ikisi veya üçü birbirine saç örgüsü gibi dolandırılarak yani burularak meydana gelen bu burma bazen kızartılır. Bazen fırına atılır. Bazen çok eskilerde tandıra vurularak pişirilirdi.

Yeme Kültürü: Yapılan bu sarığı burma (Hocaların başındaki sarığa benzediği için sarığı burma) denmiştir. Misafir geldiğinde veya akşam uzun gecelerde çıkarılarak yenir.

4- Teleme:

Malzemesi: Süt, henüz olgunlaşmamış incir. Tum de denir.

Yapılışı : Genelde çobanlar dağda tarla kenarlarında veya bir çeşme veya su kenarında öğle zamanı acıktığı zaman bir koyun veya keçiden sağdığı sütün üzerine birkaç damla incir tumunun suyundan sıkarak, karıştırır olur sana teleme. çoban beline bağladığı çıkın içinde bulunan ekmekle hazırladığı telemeyi afiyetle yiyerek karnını doyurur. Çok besleyici ve yararlı bir yiyecektir. Bazen de anneler çocuklarına evde hemen hazırlayarak yedirir bir öğün savmış olur.

Yeme Kültürü: Çoban hazırladığı telemeyi beline bağladığı çıkın içinde bulunan ekmekle ha-

zırladığı telemeyi afiyetle yiyerek karnını doyurur. Çok besleyici ve yararlı bir yiyecektir. Bazen de anneler çocuklarına evde hemen hazırlayarak yedirir bir öğün savmış olur

5- Un helvası (Pekmezli)

Malzemesi : Un, Pekmez

Yapılışı: Tavada un iyice kavrulur. Rengi koyu kahverengine dönene kadar. Sonra pekmez suyu ile karıştırılır elde sıkamak, sıkamak şeklinde yapılarak yenir. Son zamanlarda küncü(Susam) da konur.

Yeme Kültürü: Elle yenir. Genelde eve misafir geldiğinde yapılır. Çünkü Bayır-Bucak'ta misafir geleceği zaman önceden haber vermez. Selam aleyküm der kapıyı açar. Evin hanımı gelen misafire bir şeyler ikram etmek için pratik olarak hazırlar.

6- Sütlaç(şekerli, tuzlu), 7- Bulamaç:

Malzemesi: Süt, tuz, şeker, un, su,

Yapılışı: Süt kazanda kaynamaya başladığı zaman yıkanan pirinçler üzerine konur. Pirinçler açılana kadar pişer üzerine şeker konur karıştırılır belli bir kıvama geldiğinde Sütlaç hazırır.

Bulamaç ise su kaynamaya başladığı zaman un katılır kaynamaya devam eder içine ayrıca şeker katılmaz. Bazen tuz konur. Bu fakirin yiyeceğidir.

Yeme Kültürü: Ailecek ve misafir geldiğinde yapılarak yenir.

8- Havla Hattuş, 9- Kavut (Şekerli, sade)

Malzemesi : Kuru incir, menengiç, nohut, buğday,

Yapılışı : Kuru incir, menengiç, kavrulmuş, nohut ve buğdaylar, karıştırılarak iyice dövülür, dövülerek hamur gibi olan macun sıkamak gibi sıkılarak konur buna havla hattuş denir.

Kavut ise: İncir konmaz, Menengiç, buğday, nohut, kavrulur. Bu kavruyanlar karıştırılıp iyice dövülür(Sokuda) un haline getirilir. Buna kavut denir. Şeker katarsan şekerli, katmazsan sade olur.

Yeme Kültürü: havla Hattuş bazen cevizi iyice döverek un haline getirilir. Havla Hattuş bu un haline getirilen cevize bastırılarak yenir.

Elde edilen kavuta bazen şeker katılarak kaşıkla yenir bazen de sade şekilde yenir. Avuçla yenir.

10- Kabak Tatlısı, 11- Pekmez,12- Kuru İncir:

Kabak tatlısı, Pekmez, Kuru İncir çoğu zaman tatlı niyetine misafir geldiğinde , bazen de aile efradı ile beraber yenir. Bazen ceviz pekmeze batıra-

rak, bazen de incire sararak yenir. Genelde tarlaya gidenler , ve çobanlar cebine cevizi, inciri koyar cebine koyduğu incir ve ceviz onun akşama kadar yemeği belki de kuru ekmeğinin katığı olur.

Düğün Yemekleri

1-Karayahni:

Malzemesi: Kemikli et, soğan, yağ, Narekşisi, tuz, karabiber

Yapılışı:Türk Aşiretlerinin adeta ortak kültürü olan Karayahni'yi pişirmek için ; Kemikli olarak (patates büyüklüğündeki) et parçaları nohutla birlikte kazanda haşlanır. Kemikli et iyice haşlandıktan sonra temizlenmiş soğanlar ikiye bölünerek haşlanan etle birlikte bir süre iyice karıştırılır. Daha sonra su, tuz ve narekşisi, ile karabiber eklenir. İyice kaynatılır. Adını bile söylediğimizde ağzınızı sulandıran bu şifalı yemek Karayahni pişmiş olur.

Yeme Kültürü: bayır-Bucak Köylerinde ve halen Türkiye'ye gelen bayır Bucaklı aileler özellikle düğünlerde, bayramlarda, eline et geçtiğinde Karayahni mutlaka yapılır, yanına da Bulgur pilavı yapılarak beraberce kaşıkla yenir. Bazen bulgur pilavı yahnidan karıştırılarak yenir. Yahni yendiğinde veya pişirildiğinde sanki bir bayram havası olur . yahniyi yiyenler kendilerini çok mutlu hissederler. Düğünlerde pişirilmezse gelen düğüncüler yemek sofrasına da hiçbir şey yememiş gibi kendisini hiseder. Özellikle de niçin karayahni yapılmadığını sorar.

2- Aş (Bulgur Aşı, Nohutlu, Şehriyeli)

3- Şişperek

4- Fasulye yahnisi

5- Nohut Yahnisi

6- Patates Yahnisi

7- Sarma (Lahana, Zıllh, Asma Yaprağı)

8- Kabak, Patlıcan dolması

9- Kabak Yahnisi

10- Döğme (Aşur)

Düğün yemeklerinin malzemelerini ve yapılışını, yeme kültürünü ayrı ayrı yazmaya gerek duymadım. Bu yemekler bellidir. Nasıl yapıldığı, başka bir özelliği olmadığı için yazmaya gerek duymadım.

Sonuç olarak:

Bayır-Bucak Türkmenlerinde bulgur ile yapılan yemekler çok yaygındır. Kara Yahni ise en başye-

mektir. Düğünlerde, bayramlarda ve diğer özel günlerde kara yahni hemen bütün Bayır-Bucaklının evinde yapılır. Kara yahni ve bulgur pilavı yapıldığı zaman ziyafet sayılır.

Ekmek tandırda yapılır. Hamur ince açılır ve pişirilir. Bir hafta yetecek kadar yapılır. kuru olduğu için yemekten önce hafif ıslatılır ve bu şekilde yenir.

Bayır-Bucak yemeklerinin çoğu Hatay yöresinde, özellikle Yayladağı ilçesinde de yapılan yemeklerdir. Daha önce de söylediğimiz gibi Bayır-Bucak bölgesi Yayladağı'nın bir uzantısıdır ve bu bölgede yaşayan insanlar aynı kültürü paylaşan insanlardır. Yaşayışları, her alanda birbirlerinin aynıdır. Yukarıdan bu yana anlatmaya çalıştığım gibi Bayır-Bucak kadını sadece bulgurla, soğanla, yağla, unla, ota, nohutla, mercimekle, domates, patates, fasulye, biberle yaptığı yemekler, lezzetli olsun diye, ince zevklerini yüreklerini kazana, ocağa, kaşığa

Tabağa, akıtarak, sofraya koydukları yemeklerle, yemek öğünleri kendilerince kurtarmaya çalışan, eli öpülesi becerikli anaları, bacıları kutluyorum.

Günümüz analarına, bacılarına bu durumu, bu yemek kültürünü en sade şekilde biraz da otantik şeklini aktarmaya çalışmamın zevki bana aittir. Bu satırları okuyanların alacağı zevk ve yemek lezzetlerini kendilerine bırakıyorum. Bir gün bu yemeklerden yemek isteyenlere her zaman evimiz açıktır.

Şimdiden afiyet olsun diyorum.

Korkak, ürkek, mıymıntı, pısrık, kendi içine kapalı,
Sözüm ona ‘aydınlara...’ seslenmek isterim!

Ali İmran Suresi 139 ayette şöyle buyrulur;
“Gevşemeyin, üzülmeyin!

Eğer (gerçekten) mü’min kimseler iseniz,
En üstün olanlar sizsiniz”

Ali İmran Suresi 122 ayette de şöyle buyrulur;
“...o halde mü’minler artık, ancak Allah’a te-
vekkül etsinler”

Kalbinde iman nuru bulunan bir kimse,
“Cihana meydan okur!”

Coğrafyayı vatan yapan yürek/ maşeri vicdan/
irade...

O irade yüksek bir seciyeye sahip olmayı gerek-
tiriyor... İnançımız bizleri ikaz ediyor,
“Bölünmeyiniz, parçalanmayınız!”

Bölünürseniz, “devlet kudretiniz elinizden gi-
der!”

Bir akıl, bir yürek olmak! Malazgirt’ten
Çanakkale’ye, Kocatepe’ye...

Bu millet, “Alperen ruhunu...” taşımıştır!
Anadolu insanını tefekkür ediniz!

Basireti açık müthiş bir sağduyu...

Korkak, ürkek, mıymıntı, pısrık, kendi içine
kapalı,

O malum kafalar için ne diyelim!

Ne yapacaksınız ki, ‘köle kafalı’

Emir almak, ‘adetleri’ olmuş!

Hem de nasıl?

Gün oldu, Türk’e ‘emperyal’ dediler!

Hani sizin vicdanınız...
Hani, şehitlere olan andınız!
Göğsünü, gönlüne siper edemeyen,
‘mankurtlaşan...’ köhne bir zihniyet!
Ali İmran Suresi 118 ayette buyrulur
“Ey iman edenler Sizden olmayanları sırdaş
edinmeyin”

Aklınız, saklınız olmadı...

İkilemler orkestrasında,

Sözünüz çınladı durdu...

O nakısa söze, ‘toprak inledi...’

Ne yapacaksınız ki, ‘kriz tutunca...’

Türk’e düşmanlık, ‘adetleri’ olmuş!

Avrupa dedikleri, ‘ahensiz kıta...’

Denksiz, denklemsiz hesaplar...

Giyotin başında kasaplar...

Öfke deryasında yüzen asırlar,

‘soykırım’ maskaralığını taşırlar...

“Gün ortası karanlık...”

Karanlığa davetiye...

Ne yapacaksınız ki, ‘dilini kemiği yok...’

İfrat ve tefrik arasında dolanırlar!

Tozlu, topraklı laflara bulanırlar!

Barışa giden yolu çiğnerler...

Akıl tutulmasında, ‘kutsallardan uzak’

Tuzaklardan öteye geçmez...

Ne yapacaksınız ki,

Kamuslarında, ne sevgi;

Ne sevgiden bir ifade yok...

Nefretle çalınmış hamurları...

Çiçek açmaz tomurları...

Sevgi, masumane olsun...

Gönül nuruyla beslensin...

Kur’an’ın boyasıyla yıkansın!

Ansın, bütün hatıraları...

Satırlara dökülsün, ‘mazlum’ dilekleri

O saf, o duru dilekler...

Saf ve duru dileklerle,

Anadolu’yu yaşamak isterim!

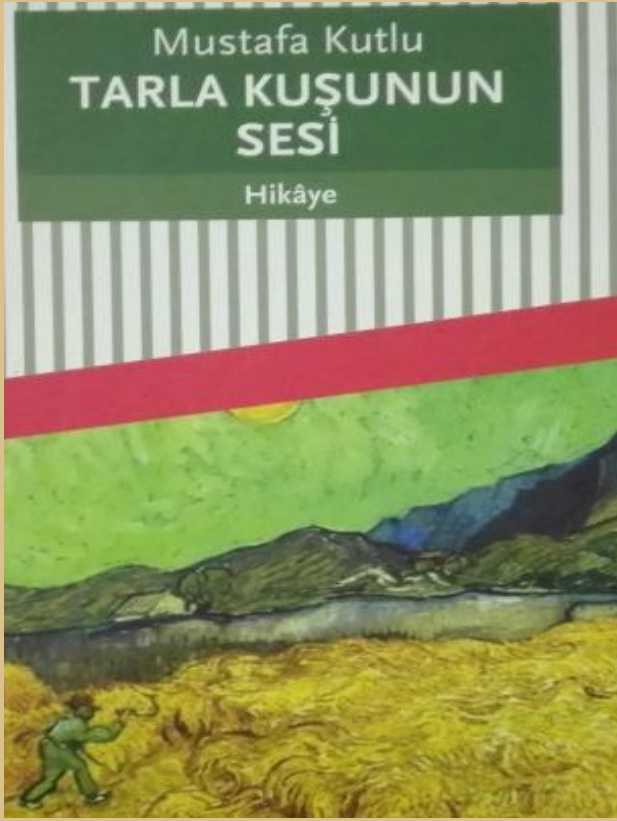
Anadolu’yu...

Malazgirt’ten Feth-i Mübin’e...

Çanakkale’den Kocatepe’ye...

Alperen ruhunu yaşamak isterim!

O ruhla, 21. Asra müjdeler olsun...

Giriş

Bu iki ihtiyar Mustafendi ve Molla Murat. Hikâye Molla Murat'ın sergüzeşti yani hayat hikâyesi. Yer Şerafettin'in kahvesi. “İşte bu sahneler tam bir orta oyunu idi. Cemaati buraya çeken bu iki ihtiyarın çekişmesi, kavgası idi. Kahve milleti gülmekten kırılıyordu” (s.35). Mustafendi köylüleri toplamış başına Molla Murat'ın hayatını kendi dilince anlatıyor. Anlatıyor ama mübalağada da sınır tanımıyor. Mustafendi'nin ağzından sözü alan Molla Murat başlıyor kendi hayat hikâyesini anlatmaya.

Molla Murat 93 Harbi yani 1977/78 Osmanlı-Rus savaşından dört beş yıl önce doğmuş. Kendisi Yörük, yani Yörük taifesinden. Asırlarca Kocadağ Yaylaları'nda nefes almışlar ardından ovaya inip Tosunlar köyünü kurmuşlar. Molla Murat kendi ağzından çocukluğunu şu cümlelerle anlatmaya başlar: “Ben Kocadağ Yaylaları'nda büyüdüm. Bal, kaymak yedim, keklük eti ile beslendim” (s.16).

O yıllar cennetmekân Sultan Abdülhamit Dönemi (s.17), kimilerine göre memleket sulh içinde

kimine gör ise istibdat milleti canından bezdirmiş. Sultan Abdülhamit ise Devlet-i Aliye'yi ayakta tutabilmek için büyük bir çaba içerisinde. Ancak gidişat hiç de iyiye gitmemektedir. Sultan'ın açtığı mekteplerden mezun olanlar kendisine karşı çıkmaktadır. Açıkçası Sultan kendini tahttan indirecek adamları kendi eliyle büyütmüş oldu (s.17).

Molla Murat'ın dillere destan bir aşk hikâyesi vardır. Koyunlarını kırkıp pazara satmaya giderler amcasıyla. Burada Saffet Efendi'nin kızı Saliha'yı görür. Tabii Saliha'da Molla Murat'ı. Saliha henüz 15-16, Molla Murat 17 yaşındadır. Birbirine yıldırım hızıyla âşık olan iki genç yine birbirini görmeden duramaz hale gelir. İkisinin de aklı başından gider. Murat'ın amcası ve Saliha'nın dayesi devreye girer. Artık sıra Saffet Bey'in rızasını almaya gelmiştir.

“Saffet Bey, eski kulağı kesiklerdendi. Devrin bütün beyleri gibi var ömrünü kumarda, içkide, hovardalıkta harcamıştı. Gönül işlerini bilirdi. Karısı kahrından ölmüş; tek oğlu ben okuyacağım, diye Avrupa'ya gitmiş, bir daha dönmemiş, orada bir Fransız fahişesi ile- Saffet Bey kahrından böyle diyor, hâlbuki kız tıp okuyan oğlanın sınıf arkadaşı- evlenip gâvur elini mesken tutmuştu. Babasının bütün ısrarına rağmen yurda dönmedi. Saffet'in kardeşleri de satıp-savıp İstanbul'a göçmüştü. Osmanlı gücünü kaybediyordu” (s.30). Saffet Bey, hem kendi hem de devletin gidişatını düşünerek Saliha'nın Murat'la evlenmesine razı olur. Murat evlendikten üç ay sonra askere gider.

Saliha'nın, ilk günleri etrafı tanımakla geçer. Ata binmeye, koyun sağmaya çalışır ama başaramaz. O da çaresiz gergefini alıp pencere kenarına oturur. Kaynanası çok nazik bir kadındır. Saliha'yı olgunlukla kabul eder (s.37).

Aradan günler, haftalar geçmektedir. Saliha, hasta babasını ziyaretlere gider. Bu ziyaretler on güne daha sonra on beş güne ve bir aya çıkar. Yukarıda dedik ya kaynanası çok anlayışlıdır. Bu durumu doğal karşılar. En ufak bir serzenişte bulunmaz. Saliha'nın içinde bulunduğu zor durumu gören kaynanası onun köyde kalırsa ince hastalı-

ğa yakalanabileceği endişesiyle Saliha'yı babasının evine gönderir.

Osmanlı'nın durumu her geçen gün kötüye gitmektedir. Ermeniler silahlanmakta, Sultan'a suikast düzenlemektedir. Avrupa'ya firar eden gençlerin ilk düşündükleri şey cennetmekân Sultan Abdülhamit Han'dan kurtulmak idi (s.40). İşte böyle bir ortamda Murat Saliha'dan bir mektup alır. Mektupta Saliha ayrılmak istemektedir.

Murat askerden döner. Ağlaya ağlaya Saliha'dan ayrılır. Sonra anasını torunsuz bırakmamak düşüncesiyle evlenme isteğini annesine bildirir. Böylece Gülhanım'la evlenir. Gülhanım tam bir yörük kızıdır. Lafını esirgemez, dik başlı bir kısrak gibi (s.44).

Gülhanım aynı zamanda çok anlayışlı ve sadık bir eştir. Saffet Bey'in vefatından sonra Saliha'yı görmeye giden ve ona iki koyun ile kara gözlü bir kuzu hediye eden Murat'ın bu davranışını çok isabetli bulur.

-Saliha'ya gitmişsin.

-Yahu nedir bu, bir haber nasıl bu kadar çabuk yayılır. Kimden duydun.

-Kuşlar söyledi.

-Ya!

-Neler konuştunuz?

-Havadan sudan.

-Hadi canım. Biz yabancı değiliz, söyle, çekinme.

Murat bu yörük kızını bu sebeple seviyordu. İçi dışı bir (s.59).

Saliha'nın Daye'si ona bir gün "Mülk kimde ferman ondadır." demişti. Murat bu sözü hiç unutmaz. Bu sebeple Murat, ucuza pek ucuza arazi, bağ, zeytinlik kapatır (s.47). O bir beydir; ancak onun beyliği dağda, ovada geçerlidir. Düзде oturanlar dağdakilere "Kaba Türk", "Etrak-i bi-idrak" diyorlardı. Bunu gören ve bilen Murat'a göre beyliğin tanımı şu şekildeydi:

-Beylik ne demek? Bir yere yurt kuracaksın ki kök salacaksın. Kök salmazsan bey olamazsın. Kollar-göçer kalırsın (s.49).

Murat kolları sıvar. Önce büyük bir depo, birkaç ahır yapar (s.49). Sonra Çamaltı'na taşını çok uzaklardan getirdiği bir değirmen. Bu yoğun çalış-

malar devam ederken Murat'ın hanesi de şenlenmeye devam eder. Mustafa, Bekir, Bilal adında üç oğlu olur.

Asırların yörükleri çiftçiliği, bağ-bahçe işlerini benimserken memleket fıkır fıkır kaynamaktadır. Yemen'de isyanlar birbirini kovalarken Hicaz demiryolu inşaatı ilerlemektedir. Devlet bir yandan toprak kaybederken imar faaliyetleri de bir taraftan hızla sürmektedir. Böylece Meşrutiyet ilan edilir ve memlekete hürriyet gelir. Tarih 1908 (s.68).

Devletin temellerinin çatırdadığı bu günlerde Murat'ın annesi ölür. Murat her anasını kaybeden çocuk gibi hayata küser, bir süre ortadan kaybolur; ancak daha sonra acısını içine gömmüş olarak geri döner. Murat bir taraftan da köy çocuklarının eğitimi ile ilgilenir. Asıl adı Salim, lakabı Titiz Hoca'yı çocuklara ders vermesi için köye getirir. Maalesef köy hocalarına karşı bizde olumsuz bir bakış açısı vardır. Bir kere çok pistirler. Rüşvetçi, hilekâr, cahil vs. Titiz Hoca bu olumsuz kavramların tam tersi bir kişiliğe sahiptir. Kutlu; Titiz Hoca, karakteri ile okurun gözü önünde bizim olan Hoca tipini canlandırır.

"Titiz Hoca'nın titizliği köye geldiğinin üçüncü gününde kendini belli etti... Bir temizlik delisi olarak köyde fırtına gibi esti. Hayvanların ana caddeyi berbat etmesi üzerine bu yoldan beygir, deve, davar geçişini yasakladı. Tüm köy halkı her sabah evinin, dükkânının önünü süpürüp, temizlemeye başladı" (s.71).

Mustafa, askere gider. İhtiyaca binaen Bilal ve Bekir de askere gider ve her üçü de şehit olur. Mustafa, Binnaz'la evlenmiştir. Binnaz Mustafa'nın şehadetinden sonra doğum yapar. Dedesi cennetmekân Sulatan Abdülhamit Han'a duyduğu sevgiden dolayı torununun adını Hamit koyar. Kulağına ezan okur (s.83). Binnaz, bütün bu acılara dayanamaz. İnce hastalığa yakalanır ve ölür. Çocuğu Gülhanım büyütür.

Molla Murat, Yunan işgaline karşı da aldığı akıllı tedbirlerle direnir. Aldığı birkaç aylık hemşire eğitimiyle cepheden gelen yaralılara yardım eden Saliha'yı, dayesini ve emektar kâhya Hasan Efendi'yi razı eder ve onlarla birlikte bütün köyü yaylalara taşır. Savaşacak adamları ile Kocadağ

eteklerinde bir savunma hattı kurar. Yunan'ı bu savunma hattı karşılar. Büyük bir mücadelenin sonunda Yunan askeri bakar ki çok zayıf veriyor geri çekilmek zorunda kalır. Ardından Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışı ve kongreler.

Mücadelenin ardından Salih kasabaya döner; onunla beraber dağlara çekilen esnaf, tüccar, memur da ağır ağır kasabaya döner (s.102). Yıkılan evler tekrar tamir edilir. Kasabada hummalı bir çalışma başlar. Herkes birbirine yardım eder. Murat da elinde olanları fakir fukara ile paylaşır. Ankara başkent olur. Cumhuriyet ilan edilir. Saltanat kaldırılır. Vahdettin yurt dışına çıkar. Yazar burada tarihi gelişmeleri yorumlar.

“-Aslına bakarsan Tanzimat'tan hatta daha öncesinden başlayan bir çözülme ve batılılaşma vardı. Ahmet Cevdet Paşa “Mecelle” ile orta yolu bulmaya çalıştı. Önemli bir çalışmadır. İslam kalarak çağı yakalama gayretidir. Sultan Abdülhamit Han da bu yolda yürüdü. Ancak Cihan Harbi bizi yolun sonuna getirdi. Mustafa Kemal kurudu denilen altı yüz yıllık ağacı kökünden kesti. Yerine yeni bir ağaç dikmek istedi. İyi de toprak aynı toprak, su aynı su. Bir gecede, üç günde, üç senede zihniyet değişmez, hele inanç ve iman hiç değişmez. Zorla güzellik olmaz. Millet gitsin, ulus gelsin demekle olmuyor. Uzatmayalım Birinci Meclis'in iklimi sürse idi, işler suhuletle yürüyebilirdi.” (s.104).

Cumhuriyet ilan edildiğinde Hamit sekiz yaşındadır. Titiz Hoca'da hafızlığını tamamlamıştır. Güçlü, kuvvetli bir çocuktur. Hemen celallenir. Aniden parlar yakıp yıkar. Köy çocukları ondan çekinir (s.105). Molla Murat onun alevini söndürmek için toprakla dost etmeye çalışır.

“-Kokla Hamit, kokla! Aslımız budur bizim unutmama. Toprağı sev sakın satma. Toprak satılmaz unutmama.” (s.105).

Dedesinin Hamit'e aşılama çalıştığı toprak sevgisi tutar aradan yıllar geçmesine rağmen Hamit de toprak sevgisi hiç eksilmez. Büyük oğlu Yusuf'u ara sıra çiftliği gezmeye götürür. Ona sorular sorar. Bir keresinde:

“-Yusuf nedir bu yeşil tarla?

-Yonca elbette.

-Bilemedin buna fiğ derler, hayvan yemi.

-Baba ben ne bileyim fiğ nedir, yonca nedir.

-Bileceksin evladım, bileceksin. Sizi büyütüp bu boya getiren bu toprak işte. Bunun dilini bileceksin,” (s.149) der; ancak Yusuf'un hevesi keser ve tasterededir.

Yine bir gün Hamit torunu Ömer'i –Ayşe'nin oğlu- su başına götürür. Hamit, sık sık Ömer'i ata bindirip çiftliği gezmeye çıkarır; ona ağaçları, bitkileri, sebzeleri ve meyveleri tanıtır. Bu gezmelerin birinde Ömer'e şunları söyler:

“-Bak oğlum! Bu toprak bana dedemden kaldı. Benden sonra size kalacak. Toranın kıymetini ne yapmak lazım?

-Bilmek lazım.” (s.153).

Gelelim Molla Murat dönemine. Yazar yine tarihle iç içe hikâyesini anlatmaya devam eder. Titiz Hoca'nın şapka ile olan imtihanını anlatır. Titiz Hoca, “Bu ne zulümdür arkadaş, ben bu alamet-i küfrü giymem” (s.109) diyerek şapka giymeyi reddeder. Fırsatçı tüccarlar Avrupa'dan şapka getirir. Harf inkılabından sonra köye tayin edilen inkılapçı muallim Celil Efendi şapka giymeyip inkılabın aleyhinde olanları yukarıya rapor eder. Bu yüzden Titiz Hoca ile sıkıntılar yaşanır. Yazar yine bu sayfalarda harf inkılabına dair görüşlerini dile getirir.

Molla Murat, dünyasını terk edince geriye evladiyelik bir şeyler bırakmak ister. Kasabadan yapı ustaları, Kayseri'den taş ustaları getirir ve Saffet Bey'in konağına benzer on iki odalı bir konak planı çizdirip konağı inşa eder. Siyasi tarih Mustafa Kemal'in Cumhuriyet Halk Fırkası karşısında Ali Fethi (Okyar) Bey'e kurdurduğu Serbest Cumhuriyet Fırkası dönemleridir. Her ne kadar Mustafendi Molla Murat'ın bu oluşuma destek verdiğini söylese de Molla Murat siyasetten uzak durmuştur. O, şu sözün doğruluğunu ilke edinmiştir. “Deryada çok fayda vardır derler, ama asıl fayda kenarda durmaktır. Türkçesi şu: Dibi görünmeyen suya girmeyeceksin.” (s.119).

Molla Murat, konağı inşa ettirir, torunu Hamit'i, Cemile ile evlendirir. Hamit'in Yusuf, Ziya, Ayşe ve Sefa adlarında dört çocuğu olur.

“Hamit Efendi'nin büyük oğlu marangoz Yusuf yumuşak başlı idi. Gel gel, git git. Onunla bir problemi olmadı. İkincisi Ziya; sinsi, nemrut, pa-

ragöz ve haindi. Daha küçük yaşta babasının yasağını delerek ticarete atılmış, güya epeyce para kazanmıştı. Bu servetin kaynağı terzi Melahat'ti. Aslında o da değil de hasta kocası –Baki Bey-. Adam mirasyedi. Ziya bu aileye sinsice yaklaştı. Melahat ile gayrı meşru ilişkiye girdi, zavallı kocasının emlakini satıp savdı. Adı Emlakçı Ziya'ya çıktı. Adam öldü malı Melahat'e kaldı. Hamit Efendi, Ziya'nın kasabada yükselişini adım adım izlemişti. Doğrusu böyle bir evladı olduğu için utanıyordu. Hâlbuki okul yıllarında, yani ilk mektep, orta mektep sıralarında nasıl sessiz sakin bir çocuktu. Meğer o sükûnetin altında bir yanardağ fokurduyormuş.” (s.127).

Hamit Efendi'nin küçük oğlu Sefa, futbol tutkunudur. Lakabı Kaptan'dır. Düşe kalka liseye geçmişti; ama dersleri hala çok zayıftı. Kara Kısmet'in kızı Neşe ile birbirlerine âşıktırlar ve evlenme hayalleri kurarlar. Evlenmelerinin Sefa'ya göre tek yolu onun meşhur bir futbolcu olmasıdır. Kalespor'un Kaptan'ı Sefa, Nazillispör maçında kendini gösterir. Fenerli yönetici iş ortağına: “Ben bu çocuğu aldım gitti. Para önemli değil. Şimdi İstanbul'a gidiyorum, üç gün sonra döneceğim aman şu işi bitirelim” diye kanlılar gibi yalvarır. (s.137). Ancak rüzgâr tersinden esmeye başlar. Takım dönüş yolunda kaza geçirir. Sezai, Çengel Ahmet, malzemeci Tombalak, bir de şoför Abdullah ölür (s.140), çok sayıda yaralı vardır; bunlardan biri de Sefa'dır. Sefa, bu olaydan sonra kendini toparlayamaz. Babası Hamit Efendi oğluna yardım etmek ister. Ona bir bilardo salonu açar. Önceleri Sefa, sıkıntılarında kurtulmuş gibi görünse de bu kez kumar batağına düşer. Hamit Efendi daha sonra oğlunu tanıdığı balıkçı reislerinden İsmail Hakkı'nın –Hakkı Baba- teknesine ortak eder ve denizlere çıkmasını sağlar. Fakat sefa Hakkı Baba'nın diğer tayfalar gibi kendisine davranmasını hazmedemez, İsmail Hakkı'yı şişer. Hamit Efendi, İsmail Hakkı'yı şikâyetinden ancak ortaklıktan ayrılıp tekneyi ona bırakmakla vazgeçirir.

Sefa, Neşe'ye dönmek ister ama iş işten geçmiştir. Neşe kendisine yeni bir sevgili bulmuştur, yeni sevgili dışçı Faruk'tur. Sefa, son kez Neşe'yle buluşur, konuşur ve vedalaşır. Bu ayrılık sadece

Neşe'den ayrılık değildir. Evraklarını tamamlar, valizini hazırlar ve sessizce kaybolur. Bir gemiye biner ve son kez limandan doğup büyüdüğü kasabasına bakar. Sefa'dan bir daha haber alınamaz. (s.223).

Gelelim marangoz Yusuf'a. Yukarıda biraz bahsettik. Yusuf, halim selim bir insandır. Ayla Hanım'la evlidir. Yakup adında tek çocuğu vardır. “Cenabı hak bu çifte başka çocuk vermedi.” (s.144). Yakup, zekâ özürdür. Yakup, kaç yıldır okula gider ancak okumayı ancak söker. Arkadaşları onunla alay eder. Öğretmenin de tavsiyesiyle Yakup'u okuldan alırlar. “Yusuf fazla beklemedi. Çocuğu okuldan aldı. Ayla ile birlikte yemeği yiyip odalarına çekildiklerinde çocuğa toplama çıkarma öğretmeye çalışıyorlardı. Sonunda başardılar. Yakup hiç olmazsa beş beş daha on, elli elli daha yüz demeyi öğrenmişti. Bu dersler sırasında o kadar yoruluyordu ki, parmaklarını sayarken uyuyakalıyordu. Annesi onu öper, koklar yatağına yatırır. Neyse ki altını ıslatmıyordu. Düşünün şükredecek ne çok sebep var.” (s.144).

Ziya, yine yukarıda bahsettik. Hamit Efendi'nin ortanca oğlu. Okul yıllarında uysal ama sonradan çığırından çıkan oğlu. Hem de o kadar çığırından çıkmıştır ki babasını kardeşine öldürtecek kadar. Bir gün Sefa ile konuşur:

–“Sana sözünü ettiğim oteller zincirinin adamları geldi.

–Adamlar bütün Ege'yi dolaşmış. Bizim araziden iyisini bulamamışlar. Ziya Bey, bu araziye bize satın, para kolay diyorlar.

–Sana o kadar söyledim. Şu moruğu tepele dünya bizim dedim. Sen hala düşünüyorsun.” (s.177).

Ziya'nın bütün ısrarlarına rağmen Sefa bu akıl almaz teklifi reddeder. “Ulan bu herif beni cinayete azmettiriyor. Hem de babamı vurmamı istiyor. Peki ben. Ben istiyor muyum? Tövbe hiç olmaz. Babam beni adam yerine koymasa, evine almasa bile. Yok ben insanlıktan o kadar çıkmadım. Ben o kadar alçak değilim.” (s.177).

Bir gece yangın patlar kasabada. Halk sokağa fırlar. Meğer Ziya'nın yazıhanesi tutuşmuştur. Soruşturma uzun sürer. Yazıhaneyi kimin yaktığı tespit edilemez. Hiçbir ipucu bulunamaz. Ziya kayıplara karışır. (s.221).

Kaynak

Mustafa Kutlu, Tarla Kuşunun Sesi, Dergah

Yay., İstanbul 2017, s.224.

Giriş

İnsanlık tarihi boyunca iletişim, bireylerin kendilerini ifade etme, başkalarını anlama ve toplumsal bağlar kurma ihtiyacının en temel aracı olmuştur. Bu süreç, insanın yalnızca düşüncelerini aktarmasına değil, aynı zamanda duygularını ve niyetlerini de ifade etmesine olanak sağlar. İletişim; gönderici, alıcı ve mesaj unsurlarından oluşan dinamik bir döngüyle düşünce birliği ya da ortak bir anlam yaratma çabasını içerir. Gündelik yaşamda farkında olmadan kullandığımız sözlü ve sözsüz iletişim unsurları, bireyler ve toplumlar arasında etkileşimin temel yapı taşlarıdır. Bu bağlamda, beden dilinin iletişimdeki rolü ve etkisi giderek artan bir ilgiyle araştırılmaktadır.

Beden dili, insanın içsel dünyasını dışa yansıtma biçimi olarak, jestler, mimikler, duruş ve fiziksel hareketlerle somutlaşır. Bu unsurlar, çoğu zaman kelimelerle ifade edilemeyen mesajların iletilmesini sağlar. Beden dilinin doğru okunup yorumlanması, bireyin karşısındaki kişiyi anlamasına, toplumsal ilişkilerde daha etkili ve sağlıklı bağlar kurmasına katkıda bulunur. Aynı zamanda beden dilinin dinî, psikolojik ve kültürel bağlamlarda nasıl şekillendiği ve bu bağlamlarda ne tür anlamlar taşıdığı önemli bir inceleme alanı oluşturur. İnsan davranışlarının arkasındaki niyet ve inanç sistemlerinin beden diline yansımalarını anlamak, iletişim sürecinin daha derinlemesine kavranmasını mümkün kılar.

Alfa beden dili, liderlik, güven ve otoriteyi ifade eden duruş, hareket ve mimiklerin bütünüdür. Genellikle alfa kişilikler veya liderlik pozisyonlarındaki bireylerin sergilediği bu beden dili, çevreye güçlü, kararlı ve güvenilir bir imaj yansıtmayı amaçlar.

Allahû Tealâ "Allah'ın dostu olanlara", "evliya" diyor ama evliyalara dost olduğu zaman "Kendisi için", "Onların Mevlâsı" diyor. Evliya kelimesinin kökü "velî" ve "velî" kelimesi, "dost" anlamına geliyor "Evliya" kelimesinin çoğuludur ve "dostlar" demektir. "Mevlâ" kelimesi de "dostun dostu" demektir.

Din ve inanç sistemleri, insanın hayatına anlam kazandıran en önemli unsurlardan biri olarak beden diliyle doğrudan ilişkilidir. İman ve manevi huzur gibi duygular, insan bedeninde dinginlik, tevazu ve sükûnet gibi fiziksel ifadelerle kendini gösterebilir. Bu durum, özellikle alfa beden dili olarak adlandırılan iletişim biçiminde somutlaşır. Alfa beden dili, bireyin içsel dinginliğini, iradesini ve manevi bağlarını dış dünyaya aktarma şeklidir. Ruhsal olgunluk seviyelerinin beden diline yansımaları, insanın hem kendisiyle hem de çevresiyle uyum içinde bir yaşam sürmesine katkı sağlar.

Bu çalışmada, iletişim sürecinin temel dinamiklerinden başlayarak beden dilinin işlevi, inanç ve manevi boyutlarla ilişkisi ve alfa beden dilinin insan yaşamındaki yeri ele alınmaktadır. Alfa beden dili, bireyin içsel gücünü keşfetmesi ve bu gücü eyleme geçirme potansiyeli açısından incelenirken, aynı zamanda insanın kendi hayatının kontrolünü ele alarak daha anlamlı ve dengeli bir yaşam sürmesine olanak tanıyan bir araç olarak değerlendirilecektir. İnsanın karşılaştığı, ilişki kurduğu her yerde ve her durumda, iletişim süreci yaşanır. İletişim; bir gönderici taraf ve -diğer- alıcı bir taraf arasında düşünce birliği ya da düşünce ortaklığının yaşandığı bir süreçtir. İletişim de karşılıklı geri bildirim döngüsünü başlatan şey mesaj yani iletidir.

İnsanlar arasındaki iletişimin amacı, bir bilgiyi yaymak, bir konuda bir insanı eğitmek, eğlendirmek, etkilemek, ikna etmek, yalnızca anlatmak olabilir. İletişim temelinde bir mesajla verilen bir bilgi vardır.

İletişim iki temel başlık altında toplanabilir:

1. Sözlü iletişim,
2. Sözsüz iletişim (Beden Dili)

İletişimde mesajlar sözlü olmakla birlikte bunların bazıları; hata bazen, mesajın çoğu kelimelere dökülmemektedir. Bunlar jest, mimik ve tavırlarla beden dili ile ifade edilmektedir. Çoğunlukla da sözlü iletişim bir bağlama bağlıdır. Bu bağlamda konuşmanın zamanına, mekânına, ilgili insanlara ve konuşmanın içeriğine bağlıdır. İlgili insanların yaşı, cinsiyeti, giyimi, sosyal statüsü; konuşmanın içeriği de iş, gösteri, sosyal görüşme, bir şeyin satışı, sorgu, araştırma gibi farklı alanlar oluşturabilir.

Beden Dili insanların ne düşündüğünü, davranışlarını nasıl tasarladıklarını ve söylediklerinin doğru olup olmadığını çözümlenemeye yardımcı olabilir. Öncelikle sözel olmayan iletişim -yüz ifadeleri, el kol hareketleri, fiziksel hareketler (kinesis), vücut mesafeleri (proksemik), dokunma (haptik), vücudun duruşu (postür) ve hatta kılık kıyafet- üzerinde çalışarak, buna dair doğru okuma ve anlamlandırma tekniklerini geliştirerek beden dili mesajları doğru yorumlanabilir. İnsanların beden dilleri aracılığıyla düşünce ve niyetlerini açık ve algılanabilir bir hale getirmek mümkündür. Aslında kelimelerin çok fazla önemi yoktur.

İnsan toplumu içinde sosyalleşerek diğer insanları tanıma konusunda farkındalık geliştirebilir.

Profil Tanımlama ve Beden Dili,

Profil tanımlama ve beden dili, temelde insanı tanımak ve değerlendirmekle ilgilidir. İnsanı tanıma; günümüzde tıbbın içerisinde yer almaktadır ve öğrenilebilir, öğretilir bir bilgidir. İletişim bilgiyi yaymak, insanı eğitmek, eğlendirmek, etkilemek, ikna etmek ilgili bir süreçtir.

Beyin dalgaları ve boyutlar

Delta, Teta, Alfa, Beta ve Gama dalgalar olmak üzere beş çeşit beyin dalgası var ve neredeyse müzik

notaları gibi çalışıyorlar. Bazıları düşük, diğerleri yüksek frekanslardır. Birlikte uyum yaratma gücüne sahipler. Düşünceleriniz, duygularınız ve hisleriniz mükemmel dengede, etrafınızdaki her şeye odaklanmış ve açık durumdadır.

Alfa dalgaları (8-13 Hz), sakin, ancak uykuda değilken, alacakaranlık zamanlarında ortaya çıkıyor. Rahat ve meditasyon için hazır olduğumuz zaman, kanepede olduğumuzda, televizyon seyredirken ya da yatakta dinlenirken, ama uykuya dalmadan önce ortaya çıkar. Yüksek düzeyde bir Alfa dalgası bizi odaklanmamıza engel olabilir ve hatta enerjimiz olmadığını hissettirebilir. Düşük alfa dalgaları anksiyeteye, strese ve uykusuzluğa karşılık gelir.

Dalga boyutları ve nefis

Nefs basamakları:

1. Nefs-i Emmâre: Allah'ın emirlerine uymayan, yasaklarını çekinmeden yapan ve zevkine tabi olan nefistir.

2. Nefs-i Levvâme:

Allah'ın emirlerine bazen uyan, bazen uymayan, işlediği günahlardan dolayı üzülen ve sevaplardan dolayı sevinen nefistir.

3. Nefs-i Mülhime: İlhama mazhar olmuş nefistir.

4. Nefs-i Mutmainne: İmân esaslarına inanan, İslâm'ın emir ve yasaklarına uyan, bu konularda hiç bir şüphe ve tereddüdü olmayan, neticede Allah ile manevî bir bağ kuran ve bunun lezzetine ulaşan nefistir.

5. Nefs-i Raziye: Her yönüyle Hakk'a yönelen, Allah'tan gâfil olmama şuuruna eren ve O'ndan razı olan nefistir.

6. Nefs-i Marziyye: Bütün benliği ile Hakk'a teslim olan ve böylece Allah'ın kendisinden razı olduğu nefistir.

7. Nefs-i Kâmile: Bütün kötülüklerden sıyrılmış manevî olgunluğa eren nefis. Bu mertebeye erişen bir kişinin bütün sıfatları güzeldir ve her hali ibadet sayılır.

Alfa, nefis-i mutmain seviyesi gibidir. Buna "Evliya boyutu" denilebilir. Evliyalar, Allah'ın kendilerine şah damarından daha yakın olduğuna tereddüt etmeden iman ederler. Bu nedenle her zaman

dingin ve sakinler. Her zaman bu boyutta yaşarlar. Her insan namazdan dua eder, işte dinginliğe ermiş nefsiniz bu boyuttadır. Yani nefs-i mutmainde... İnsan sonra camiden sokağa çıktığında bu boyutta kalmayı sürdüremez. Bir takım vesveselerle, "Tamam, Allah bana şah damarımdan yakın ama bu kadar insan var. Benim duamı duyup da yerine mi getirecek? Yok, canım olamaz!" diyerek birden bire kuşku evrenine yani, nefs-i emareye doğru sürükleniriz.

İnsan, iman ve mefkûreden mahrum kaldığı, yüce mürşit ve manevi zevklerin cazibesinden uzaklaştığı nispette hayır ve saadet yolunu şaşırır, ruhi boşluk içinde ıstıraba düşer. Bu insanın beden diline de yansır. Böyle bir insanın beden dili çevresine ve içinde bulunduğu cemiyette hoş karşılanmaz ve onları rahatsız eder.

Akıl baştan çıkınca; beden, taştan taşta çakılır! Akif ne diyor: "*Ne irfandır veren ahlâka yükseklilik ne vicdandır; / Fazilet hissî insanlarda Allah korkusundandır.*" O korku insandaki, inancı daha sağlam kılar ve insan, Allah'ın her şeye muktedir olduğuna inanır. Böylece insanın yaşama arzusunu daha anlamlı hale gelir. Bu korkunun hal ve tavrı da beden diline yansır. O korku, insanı bilgiye ve irfana yönlendirir. O korku, kulluğun sadece Allah'a olacağı düşüncesi ile insan iradesini yüceltir. Bu da beden diline yansır. Bu inancın yansıdığı beden dili alfa beden dilidir.

Alfa boyutu insana 'takva elbisesini' giydirir

Bu boyut insana 'takva elbisesini' giydirir. O öyle bir elbisedir ki, insanı beşeri zaafardan ve onun getirebileceği kötülüklerden alıkoyar. Siz böyle bir bedene bakınca sadece Allah'ı hatırlarsınız.

Alfa Boyutunda Liderlik ve Kararlık Beden Dili İletime Yansır

Suriye'ye millî görevini yapmaya giden türk subaylarına sorulduğunda "Mereye gidiyorsunuz? subayın tankların üzerinde cevabı: "Kızıl Elmaya gidiyoruz."dur. Türk subayının ve Mehmetlerinin beden diline yansımış olan seviye inancın ve iradenin nefs-i mutmainde tecelli ettiğinin ve alfa buyurunda bir kararlı liderin görüntüsüdür.

Başbuğlar, Şadlar, Komutanlar, Alp Erenler, hülâsa kahramanlar inanç, iman, niyet ve gayretleriyle gücün ve heybetin yansıdığı bir beden haline girerler. Allah yolunda onun rızası için mücadele etmenin şevkiyle heybetli bir dağ kütlesi olurlar.

Heybetleriyle abideleşenler, imanlarıyla, dünyaya meydan okurlar!

Alfa beden dili, gücünüzün bağlarını çözer. Alfa beden dili içinizde uyuyan güçleri uyandırır. İnsan içinde güç ve potansiyelin tam da farkında değildir. İnsan içindeki güçleri uyandırıp eyleme geçirirse ve Allah'ın kendisine şah damarımdan yakın olduğuna inanarak hareket ederse o kişinin hayatında büyük ilerlemeler ve değişimler olur.

Nefs-i mutmain, insanın kendi hayatının komutasını ele geçirmesidir. Yeter ki Allah'ın her türlü duanızı duyduğuna, işittiğine inanın ve tereddüt etmeyin. İmanın gereği de budur. İçinizdeki gücün bağlarını çözün.

Allahû tealâ'nın şehadete hazır şehitleri, kahramanları, alp erenleri vevliyaları en nihai kademde, üst safhada salâh makamındadırlar. Onlar bu halde Allah'ın sonsuz mutluluğunun sahibi olur. Onlara hürriyet, sonsuz bir şekilde verilmiştir; onlar için bütün kâinat açıktır. Her açıdan Allah'ın salâh'a ulaşmış olan kahraman, ihadete hazır Mehmetçikleri, alp erenleri ve evliyaları o sonsuz sonuçla mutmaindirler.

Sonuç

İletişim, insan yaşamının ayrılmaz bir parçası olarak bireyler ve toplumlar arasında bilgi, duygu ve düşünce aktarımını sağlayan çok boyutlu bir süreçtir. Hem sözlü hem de sözsüz iletişim biçimleriyle, insanlar arasındaki ilişkilerde anlam yaratımı ve etkileşim gerçekleşir. Beden dili, bireyin ruhsal ve zihinsel durumunun dışavurumu olarak anlamlandırılabilir ve sözlü iletişimle desteklenerek etkili bir bütün oluşturur. İnsanın sosyal bağlamındaki davranışları ve beden dili, onun kişisel ve kültürel arka planını yansıtır.

Alfa dalgalarının zihinsel dinginlik ve odaklanma üzerindeki etkisi, bireyin içsel huzurunu ve bunun dış dünyayla uyumunu ortaya koyar. Alfa dalgalarının nefsin mutmain seviyesine benzetilmesi, insanın manevi boyutuyla iletişim arasında bir

köprü kurar. Bu bağlamda, iletişim sadece fiziksel bir olgu değil, aynı zamanda ruhsal ve zihinsel bir etkileşim alanıdır.

Nefsin basamakları üzerinden yapılan değerlendirmeler, insanın iletişim süreçlerinde nasıl bir motivasyonla hareket ettiğine dair derin bir kavrayış sunar. Nefs-i mutmain, bireyin kendi içindeki huzur ve güven duygusuyla hareket etmesi gerektiğini vurgular. İnsanın inanç ve değer sistemi, onun iletişim tarzını ve beden dilini belirleyen temel unsurlardan biridir. Bu boyut, iletişim süreçlerinin bireysel farkındalık ve toplumsal bilinç ile şekillendiğini göstermektedir.

Toplumsal bağlamda, iletişim ve beden dilinin rolü özellikle liderlik, mücadele ve dayanışma gibi durumlarda öne çıkar. Tarih boyunca kahramanlık ve liderlik örnekleri, güçlü bir inancın ve iradenin beden diline yansımalarının bir göstergesi olmuştur. Bu beden dili, yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda topluluklar üzerinde de bir etki yaratır. İnsan bedeninin ve duruşunun bir anlam taşıdığı bu durumlarda, beden dili, inancın ve değerlerin fiziksel bir yansıması olarak işlev görür.

Sonuç olarak, iletişim, insan yaşamının hem bireysel hem de toplumsal düzeyde anlam ve değer yaratan bir unsur olarak ele alınmalıdır. Beden dili, bu sürecin kritik bir parçası olarak insanın hem içsel durumunu hem de toplumsal bağlamdaki rolünü yansıtır. İnsan bedeninin ve zihninin uyum içinde çalışması, iletişim sürecini etkili ve anlamlı kılar. İnsanın kendi potansiyelini keşfetmesi, bu potansiyeli eyleme dönüştürmesi ve bunu iletişim süreçleriyle ifade etmesi, bireysel ve toplumsal dönüşümün en temel dinamiklerinden biridir.

Alfa beden dili, insanın fizyolojik sınırlarının ötesine geçerek bir lider, bir kahraman, bir komutan, hatta manevi bir yol gösterici olan alp eren ya da evliya figürüne dönüşmesini sağlayan bir simgedir. Tarih boyunca alfa duruşunun temel unsurları, hem fiziksel cesaret hem de manevi bilgelik ile harmanlanmıştır. Bu duruş, toplumların hafızasında yalnızca bir fiziksel liderliği değil, aynı zamanda bir ruhsal rehberliği de temsil eder. Kahramanlık, gerektiğinde en ön safta yer almak; komutanlık, bir

vizyonu hayata geçirmek; alp erenlik, maneviyatla cesareti birleştirmek; evliyalık ise tevazu ve bilgelikle insanlara ışık tutmaktır.

Günümüzde alfa beden dili, modern dünyada da aynı güç ve etkiyi taşır. Bir liderin duruşu, söylediklerinden çok daha fazlasını ifade edebilir. Bir komutanın kararlı bakışları, bir topluluğun en zor anlarında yol gösterici olabilir. Tıpkı geçmişte alp erenlerin ve evliyaların topluma güven ve huzur aşılması gibi, bu beden dili de insanlara ilham verir ve onlara cesaret kazandırır. İnsanlık tarihinin her aşamasında bu boyutlar, kültürlerin temel yapı taşlarını şekillendirmiştir.

Bu bağlamda alfa beden dilinin, bireysel düzeyde ruhsal ve fiziksel dengeyi yansıtan bir disiplin olduğu açıktır. Bu dil, yalnızca bir ifade biçimi değil, aynı zamanda bir sorumluluk taşıyıcısıdır. Kahraman, komutan, alp eren ve evliya boyutlarında bu sorumluluk; toplumu harekete geçirmek, doğruyu göstermek ve gerektiğinde fedakârlık yapmaktır. Alfa beden dili, bu derin anlam katmanlarını barındırdığı için, kişinin kimliğini fiziksel ve manevi bir bütünlükle harmanlamasını sağlar. Alfa beden dili, bireyin fiziksel duruşuyla başlayan ama ruhsal olgunlukla taçlanan bir liderlik ve rehberlik formudur. Bu beden dili, yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda bir varoluş biçimidir. İnsanı kahramana, komutana, alp erene ya da evliyaya dönüştüren, işte bu duruşun ve bilincin birleşimidir. Bu nedenle, alfa beden dili sadece bireylerin değil, toplumların da özlediği güven, kararlılık ve bilgelik timsali olmayı sürdürmektedir. Alfa beden dili, fiziksel duruş ve jestlerin ötesinde, insanın liderlik potansiyelini, ruhsal olgunluğunu ve topluma hizmet etme sorumluluğunu yansıtan çok boyutlu bir ifade biçimidir. Kahramanlık ve komutanlık, cesaret ve stratejiyi temsil ederken; alp erenlik ve evliyalık, maneviyat ve bilgelikle insanlığa yol gösterir. Bu dil, bireyin kendine ve çevresine güven vermesini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda toplumun özlediği kararlılık, rehberlik ve manevi dengeyi somutlaştırır. Alfa beden dili, fiziksel varlığın manevi değerlerle bulunduğu bir liderlik formudur ve bu nedenle, sadece bireylerin değil, toplumların da ihtiyaç duyduğu evrensel bir rehberlik modelidir.

RADLOFF'UNUN TESPİT ETTİĞİ BİR YARADILIŞ EFSANESİ VE TÜRK İNANIŞINA DAİR KEVREMLER

Alim GERÇEL

Giriş

Türk mitolojisi, çok zengin ve derin bir inanç sistemine sahip olup, bu sistemde yaratılışla ilgili öğretiler, insanların dünya üzerindeki varlıklarını ve evrene bakış açılarını şekillendirmiştir. Türk halkının inançları, doğa olayları, gök ve yerin yaratılışı gibi temalarla şekillenmiş ve bu anlayışlar nesilden nesile aktarılmıştır. Bu inançlar, hem şamanist öğretilerin hem de İslam öncesi ve sonrası Türk kültürlerinin etkisiyle harmanlanarak, özgün bir yaratılış perspektifi sunar. Türklerin yaratılışa dair inançları, doğa ile uyum içinde olma, yaşamı kutsal kabul etme ve dünyanın düzenini anlamaya yönelik derin bir arayışın sonucudur.

Türk mitolojisinde yaratılış, hem kozmolojik bir düzlemde hem de insana özgü bir çerçevede ele alınır. Bu yaratılış anlayışı, göklerle yer arasındaki ilişkiyi, insanın evrendeki yerini ve dünya ile ilişkisinin kutsal boyutlarını içerir. Türklerin bu evren tasavvurunda, gökyüzü ve yer arasındaki denge ve ahenk, yaratılışın temel unsurlarından biri olarak kabul edilir. Doğa, yaratılışın her aşamasında bir anlam taşır ve bu anlam, insanın varlığını doğrular.

Türk halklarının eski inançlarında, yaratılış hikayeleri genellikle kozmik bir düzenin ve eşitliğin sağlanması etrafında şekillenir. Bu hikayeler, yer yüzündeki varlıkların başlangıcı ile ilahi kudret arasındaki bağı güçlü bir şekilde vurgular. Türk inançlarında bu yaratıcı güç, bir yandan doğa olaylarıyla ilişkilendirilirken, diğer yandan bir yüksek kudretin varlığını simgeler. Yaratılış, çoğunlukla insanlar için bir anlam arayışı, hayatın kökenine dair soruların cevaplanmasıdır.

Türklerin yaratılış anlayışında en belirgin unsurların başında gök ve yer gelir. Türk mitolojisinde, dünyanın düzeni, gök ile yerin birbirine olan karşılıklı ilişkisi üzerine kuruludur. Gök, Tanrı'nın huzur bulduğu ve dünyayı şekillendirdiği yerdir. Yer ise insanların varlıklarını sürdürebildiği, hayatta kalmayı başardığı yerdir. Bu iki unsur arasındaki uyum, yaratılışın temelini oluşturur. Gök ile yerin

yaratılışı, Türkiye'nin kozmolojik düşüncesinde bir başlangıç noktasını oluşturur.

W. Radloff tarafından tesbit edilen Altay efsanesinde geçen yaratılışa dair kavramlar.

Ülgen, Kişi (Erlık Körmös), Törüngey Ve Eje Köpek, Yılan, Beslenen Ve Yasaklanan Ağaç Figürü, Dokuz Dal Ve Dokuz Ulus, Körmös (Şeytan), Su, Toprak, Çamur, Balık, Altın Dağ, Gökler ve Yerler, Altın Telegey, Altın Şarka, Erlık, Ak Ana, Kara Tengere, Tamug (Cehennem), Ay Atam, Ay-Va, Karadağ, S, Mağara, Altın Kapı, Bozkır, Rüzgar...

Yaratılış ile ilgili önemli temel kavram "ülgen" dir. Ülgen, Türk mitolojisinde yaratıcı tanrı olarak kabul edilir ve tüm varlıkların yaratılışını sağlayan güçtür. Türklerin eski inançlarına göre, göklerin ve yerin varlığı, Ülgen'in iradesine dayanır. Ülgen, her şeyin başlangıcıdır, yaratıcı bir güç olarak evrenin düzenini kurar.

Türk mitolojisinde sadece Ülgen'in yaratıcılığı değil, aynı zamanda yaratılışı denetleyen ve kötülüğü simgeleyen Erlık adlı bir diğer figür de vardır. Erlık, karanlık ve kötülüğün simgesidir ve yaratılışın zıddı olarak karşımıza çıkar.

Yaratılışın denetiminde iyilik ile kötülük arasında-

da sürekli bir mücadele vardır. Bu çatışma, kozmik düzende bir denge kurmaya çalışır. İyilik ve kötülüğün sürekli mücadelesi, yaradılışın temel dinamiklerinden biridir.

Türk inançları, yaradılış sürecinde insanın konumunu da sorgular. İnsan, Tanrı tarafından yaratılan özel bir varlıktır. Ancak insanın yaratılışı sadece maddi bir süreç olarak değil, aynı zamanda ruhsal bir yükselme olarak da ele alınır. İnsan, doğayla uyum içinde yaşamakla yükümlüdür. Bu inanç, Türklerin doğa ile olan ilişkilerini çok derinlemesine anlamalarını sağlar ve yaradılış anlayışlarının bir parçası haline gelir.

Türk mitolojisinde bir diğer önemli unsur da "su"dur. Su, yaşamın kaynağı olarak kabul edilir. Türklerin yaradılış mitlerinde su, dünyanın ilk şekillenişinde önemli bir yer tutar. Su, genellikle yaratıcı bir unsur olarak görülür ve hayatın devamı için vazgeçilmez bir element olarak kabul edilir. Bu inanç, Türklerin doğaya olan saygısını ve doğanın döngülerini anlama çabalarını yansıtır.

Türk inançlarında yaratılış, genellikle "bozkır" gibi doğal ortamlarla ilişkilendirilir. Bozkır, insanın ruhsal yolculuğunda bir anlam taşır. Bu coğrafya, hem yaratıcılıkla hem de yaşamın başlangıcıyla özdeşleşir. Türklerin yaşamını şekillendiren bu doğal unsurlar, yaradılışın sürekliliğini anlatan metaforlar oluşturur.

Türk mitolojisindeki yaradılış anlayışı, genellikle doğa olayları ve onların sembolik anlamları etrafında şekillenir. Bu anlayışa göre, yaratılış bir düzenin kurulmasıdır ve bu düzen, gök ve yer arasındaki dengeyi sağlamaya yöneliktir. Türk mitolojisinde yaratılış, belirli bir zaman diliminde bir başlangıç noktasından hareketle evrilen bir süreç olarak kabul edilir. Bu süreçte, göklerin ve yerin yaratılışı önemli bir yer tutar.

Türk halklarının yaradılış anlayışında önemli bir figür olan Ülgen, sadece gökyüzünü değil, yer yüzünü de yaratır. Bu yaratılış sürecinde, her şey bir amaç doğrultusunda ortaya çıkar. Erlik ise yaratılışın tam tersine, bozulmuş ve kararmış bir dünyayı simgeler. Bu iki figür arasındaki çatışma, yaradılışın bir parçası olarak kabul edilir ve evrende düzenin sağlanabilmesi için sürekli bir mücadele gerektiği

anlatılır.

Türk mitolojisinin yaratılış anlayışında doğanın her bir unsuru, evrenin yaratılışındaki önemli bir öğedir. Su, toprak, ateş ve hava gibi doğal elementler, yaradılışın parçası olarak görülür. Bu unsurlar, bir denge içinde varlıklarını sürdüren, birbirine bağlı varlıklardır. Bu öğeler, sadece yaşamı sürdürmek için değil, aynı zamanda evrensel bir dengeyi korumak için de gereklidir.

Türk inançlarında "su" önemli bir yer tutar. Su, hayatın kaynağı olarak kabul edilir ve yaratılışın ilk evresinde suyun varlığı, yaşamın başlaması için temel bir unsurdur. Bu öğe, Türk halkının doğayla olan ilişkisini ve suyun simgesel anlamını derinlemesine anlamalarına yardımcı olmuştur. Su, aynı zamanda doğa ile uyum içinde yaşama gerekliliğini anlatan bir semboldür.

Türk halkının inançlarına göre, yaratılış yalnızca maddi bir süreç değil, aynı zamanda manevi bir süreçtir. İnsan, Ülgen'in iradesiyle yaratılmıştır ve doğa ile uyum içinde yaşamayı sürdürmekle yükümlüdür. İnsan, yaradılışın özüdür ve onun varlığı, Tanrı'nın bir tecellisidir. Yaradılış, bir tür ruhsal yükselme süreci olarak kabul edilir.

Türk inançlarında insanın yaratılışı, özellikle gök ve yer unsurlarına dayandırılır. İnsan, gökyüzünden aldığı bir kudretle yer yüzünde varlık bulur. Bu inanç, Türklerin yaradılışa dair kozmolojik bir bakış açısını yansıtır. İnsan, gökyüzünün evrensel düzenine göre varlık gösterir ve dünya ile olan ilişkisi, bu düzenle uyumlu olmalıdır.

Türk mitolojisinde bozkır coğrafyasının önemli bir yeri vardır. Bozkır, hem yaradılışın başlangıcı hem de insanın yaşam yolculuğunda gideceği yön olarak kabul edilir. Bu coğrafya, hem kültürel hem de dini anlamlar taşır. Bozkır, insanın doğa ile bütünleşmesi ve yaşamını sürdürmesi için gerekli olan alanı simgeler.

Türk halkı, yaratılışı sadece bir başlangıç olarak değil, sürekli bir döngü olarak kabul eder. Bu döngü, evrenin ve yaşamın sürekliliğini sağlayan bir düzenin varlığını simgeler. Her şeyin bir başlangıcı olduğu gibi, aynı zamanda bir sonu vardır ve bu döngüde her şeyin yeri ve amacı vardır. Bu anlayış, Türklerin yaşamı kutsal kabul etmelerinin temel

sebeplerinden biridir.

Türk mitolojisinde dünya düzeni ve kozmik denge önemli bir yer tutar. Yaradılış, bu dengeyi sağlamak için başlatılır. Dünyada her şey birbirine bağlıdır ve bu bağ, yaratılışın bir yansımasıdır. İnsan, yaratılışın merkezinde yer alır ve doğa ile uyum içinde varlık gösterir.

Yaradılışın anlamı, Türk halkı için sadece bir kozmolojik olay değildir; aynı zamanda bir yaşam amacıdır. İnsan, yaratılışın parçası olarak dünyada bir denge ve düzen kurmalıdır. Bu anlam, Türk halkının doğa ile olan ilişkisini kutsal bir görev olarak kabul etmelerini sağlar.

Türk mitolojisinde yaratılış, hem fiziksel hem de ruhsal bir anlam taşır. Dünya ve evrenin varlığı, insanın varlığını sorgulayan bir temel anlayışa dayanır. İnsan, evrende sadece bir varlık değildir; aynı zamanda Tanrı'nın yarattığı bir varlıktır ve onun amacı, yaratılış anlamaktır.

Sonuç

Türk mitolojisindeki yaratılış inancı, hem kozmolojik bir bakış açısını hem de insanın varlık amacını içerir. Yaradılış, sadece bir başlangıç değil, aynı zamanda bir denge arayışıdır. Türkler, yaratılış evrensel bir düzenin sağlanması ve insanın bu düzene uyum sağlama çabası olarak kabul ederler. Yaradılışın temelinde doğa ve insan arasında bir bağ bulunmaktadır. İnsan, gök ve yer arasındaki dengeyi kurarak evrendeki varlığını sürdürür.

Türk halkının yaratılış anlayışında doğa unsurlarının önemli bir yeri vardır. Su, toprak, ateş ve hava gibi öğeler, yaratılışın temel taşları olarak kabul edilir. Bu unsurlar, insanların yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan öğelerdir. Ayrıca, bu doğa unsurları arasında bir denge kurmak, yaratılışın sürdürülebilirliğini sağlar.

Yaradılış, Türk halkı için sadece fiziksel bir süreç değil, aynı zamanda ruhsal bir yolculuktur. İnsan, yaratılışın bir parçası olarak, doğa ile uyum içinde yaşamakla yükümlüdür. Bu anlayış, Türk halkının doğaya olan saygısını ve yaşamı kutsal kabul etmelerini sağlar.

Sonuç olarak, Türk mitolojisinde yaratılış, bir bütün olarak evrenin ve insanın varlık amacını sorgulayan, derin anlamlar taşıyan bir inanç sistemi-

dir. Türk halkı, yaratılış sadece bir başlangıç olarak kabul etmez, aynı zamanda onun devamlılığını sağlayan bir denge ve uyum anlayışı taşır. Bu anlayış, Türk halkının doğa ve insan arasında kurduğu kutsal bağın bir yansımasıdır.

Kaynak

İnan, Abdulkadir. (1986). Tarihe ve Bugün Şamanizm, Materyaller ve Âraştırmaları. III. Baskı, ttk Basımevi, Ankara.

